

Aspre i Pla

Revista Municipal

Desembre 2018

La Tallada · Tor · Marenyà · Canet

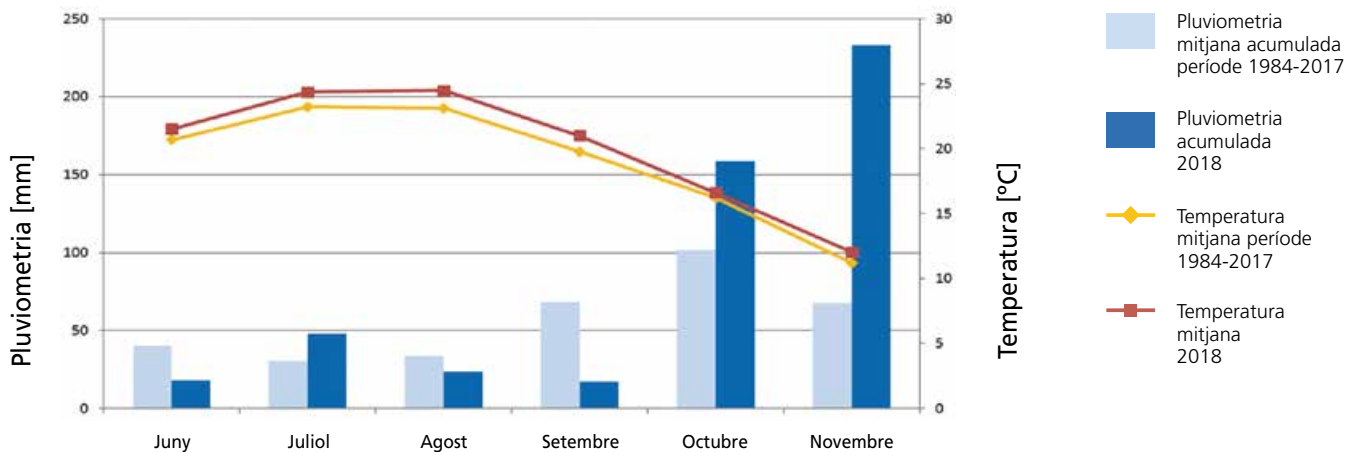
Núm. 22

Meteorologia

	Temperatura mitjana període 1984-2017	Temperatura mitjana 2018	Pluviometria mitjana acumulada període 1984-2017	Pluviometria acumulada 2018
Juny	20,7	21,5	40,1	17,9
Juliol	23,2	24,4	30,7	47,8
Agost	23,1	24,5	33,5	23,4
Setembre	19,8	21,0	68,0	16,9
Octubre	16,2	16,6	101,4	158,5
Novembre	11,2	12,0	67,6	232,9

IRTA
RECERCA | TECNOLOGIA
AGROALIMENTÀRIES
 Estació Experimental Fundació Mas Badià (IRTA)
 Ctra. de la Tallada s/n
 17134 - La Tallada de l'Empordà
 Tel: 972 78 02 75
 Fac: 972 78 05 17

DIAGRAMA OMBROTÈRMIC // LA TALLADA D'EMPORDÀ 2018

Demografia

segons les dades que consten al padró d'habitants:

NAIXEMENTS (des de juny de 2018):

Cap

Habitants empadronats: 468

DEFUNCIONS (des de juny de 2018):

Lorenza Tejedor Fuente

Josefa Guell Costa

Maria Guell Caixas

Maurici Carola Bayo

Dolors Claveguera Blanch

Roser Roura Falgàs

Ajuntament de
la Tallada d'Empordà

Amb col·laboració de:

Diputació de Girona

221 MUNICIPIS

Edita: Ajuntament de la Tallada d'Empordà

Disseny i maquetació: Martí Riu

Correcció: Violeta Roca

Impressió: Impremta Pagès

Dipòsit legal: GI-351-2009

Continguts

Meteorologia	2
Editorial	3
Fets i gent	4
La Colla del Sinofós	8
Apunts del natural	13
Medi ambient	16
Club de lectura	18
Memòria personal	20
Història	22
Roda el món	25
Racó jove	29
Educar	32
Música	36
L'enquesta	38
Salut	42
Per pensar-hi	44
Obrim boca	47

Aspre i Pla

Número 22 Desembre 2018

CONSELL DE REDACCIÓ:

Antoni Fernández Sandoval, M. Dolors Guàrdia, Joan Lorenzo, Roser Bagué Paretas, Míriam Pagés, Margarita Vidal, Cati Moreno, Maria Gràcia Vilavella, Jordi Margarit, Ultano Gómez, Núria Abulí, Elisabeth Cruz, Ramon Casares i Josep Andrés Martínez .

FOTO DE PORTADA:

AUTOR: Lluís Bover

AMB LA COL-LABORACIÓ DE:

Totes les entitats culturals municipals

Editorial

Què ens dus de nou, any dinou?

Finalment hem tingut la tardor més plujosa dels últims anys. Una tardor passada per aigua és probablement millor que la tardor seca de l'any passat. A desgrat del seu caràcter excepcional, les pluges han fet poc mal i força bé; els torrents han baixat, hi ha hagut reixorts a pertot i hem pogut anar a caçar bolets.

Això sí, durant unes setmanes els torrats i els vermells esclatants de la tardor han esdevingut grisos sota el cel feixuc. S'han succeït els dies rúfols, sense una ullada de sol. Ha estat com una espera general, un prec per un dia assolit, un desig de tramuntana.

Aquest és el país que tenim ara com ara. En moltes poblacions s'han batejat places o carrers en commemoració de l'1 d'octubre de 2017. També a la Tallada, tan castigada aleshores. Però són celebracions angoixades: tenim en presó preventiva —més aviat venjativa— nou persones que en cap cas hi haurien de ser. Quatre presos polítics han emprès la via costeruda i coratjosa de la vaga de fam per denunciar les dilacions del Tribunal Constitucional que els impedeixen accedir a la justícia europea. Estem amb ells amb l'ai al cor: tenim la convicció que els seus judicis no seran justos perquè la instrucció ha estat plena d'irregularitats, els delictes imputats són una invenció i les penes demanades, un ultratge. Darrerament hem vist les entranyes del poder: els bancs han doblegat aquest mateix Tribunal Suprem que ha de jutjar els presos polítics i un missatge de Whatsapp ha mostrat la manipulació barroera amb què es conforma el màxim òrgan de govern judicial. I encara, polítics i govern central no s'estan d'amenaçar amb una nova intervenció de la Generalitat, amb un nou 155. Pocs motius hi ha per ser optimistes. Això sí, tantes injustícies tindran resposta. Ara mateix no en sabem ni l'abast ni la forma, però sens dubte en tindran.

Hi ha un exili amb polítics independentistes i amb víctimes de la "lleï mordassa". Alguns països europeus els acullen, però l'ambient general de replegament autoritari, de por envers l'altre —la gent més pobra, amb "altres" creences, amb "altres" llengües— tampoc ens en fa esperar-ne res de bo. Sembla que s'imposa un únic llenguatge i una única cultura: la de la iniquitat, la de la submissió a la força i al diner. Hem travessat una llarga crisi i la conclusió que ens volen imposar és que la llibertat, la igualtat i la solidaritat surten massa cares, són quimeres que no ens podem permetre. I ho diuen amb la voluntat ferotge de fer que ens enfrontem uns amb d'altres per reduir-nos al no res, amb el disseny d'enfonsar els enfonsats, d'expulsar qui ha estat expulsat, de fer callar qui parla massa clar i de sotmetre la valentia i el coratge. Aquest és el missatge que ens arriba ara mateix d'Andalusia.

Ara bé, sempre hi ha qui diu no, tant aquí com a Andalusia. Les dones s'han alçat, tipus de desigualtat i violència. Moltes coses amagades fins ara sota una capa d'inèrcies i silencis no tornaran a ser mai més com abans. I com les dones, molta més gent haurà de saber dir no i crear noves cohesions, nous valors compartits, esbatanar finestres i obrir horitzons.

El parèntesi nadalenc sembla portar un poc de pau i un xic de treva. Qui estima les emocions fortes no cal que pateixi; el nou any és a la cantonada amb la seva càrrega de futur per desxifrar. *Què ens dus de nou, any dinou?* Ningú no ho sap del cert, però hi ha coses que esdevenen només de dir-les, com l'amabilitat o l'educació. Com que volem ser gent amable i educada, bons veïns i bones veïnes, tota la redacció d'*Aspre i Pla* us desitjarem a vosaltres i a tot el món un bon Nadal i un feliç any (di)nou.

Una crònica gràfica de l'estiu i la tardor a Canet. Festes i xerinoles, aniversaris en números rodons, però també solidaritat amb els presos i preocupació pels gossos, en la notícia gravada el 31 d'agost i emesa pel Telenotícies Comarques de TV3 el 5 de setembre.

Sopar d'estiu 2018. 11 d'agost de 2018.

TV3 a Canet. 31 d'agost de 2018.

Tot a punt per al Sopar Gros. 10 de setembre de 2018, vigília de la diada.

Les botifarres del sopar. 11 d'agost de 2018.

Sopar d'estiu 2018. 11 d'agost de 2018.

3X50! 9 de desembre de 2018.

Sant Mateu, 2018. 23 de setembre de 2018

Castanyada i Nit de Por a Canet. 31 d'octubre de 2018.

Aquests sis mesos han estat plens d'activitats cíviques i festives. Aquí en teniu una mostra fotogràfica.

Ballada de sardanes de la Festa Major de la Tallada, el dissabte 30 de juny de 2018. FOTOS: CATI MORENO

Espectacle infantil de la Festa Major de la Tallada, el dissabte 30 de juny de 2018. FOTO: CATI MORENO

Sopar de l'Oncolliga, dissabte 4 d'agost a L'Empordanet. Es van recaptar 1.869 € de la botifarrada mateixa, venda de roba de segona mà, manualitats de la Colla del Sinofós, joies mimosa i apadrinaments. FOTO: CATI MORENO

Botifarrada del 15 d'agost a L'Empordanet. FOTO: CATI MORENO

Posant la placa de la plaça 1 d'Octubre de 2017 el dia 1 d'octubre de 2018.

FOTO: RAQUEL BATLLE

Inauguració de la plaça de l'1 d'Octubre de 2017 el dia 1 d'octubre d'enguany.

FOTO: RAQUEL BATLLE

Sardinada popular, dissabte 18 d'agost de 2018. FOTO: MARIA TERESA GIRONÉS

Sota el mestratge d'en Cristian, els nostres petits van gaudir d'una tarda molt dolça al Taller de Panellets que es va fer al Casal de Tor el 30 d'octubre. Visca les nostres tradicions!

FOTOS: KAREN SANTOS I MONTSE ROURE

ICA
International Camping Assistance S.L.

C/ La Bisbal a Figueres, s.n. (C/31, Km 359)
17134 La Tallada d'Empordà GIRONA

Shaun Jennings mobile: (0034) 629 743 327
director tel/fax: (0034) 972 780 638
email: info@icasl.net

Servei de bugaderia i Venda de mòduls

Cafeteria
Esmorzars de Forquilla
Servei de Carta
Menú diari
Habitacions

C/ Girona, 20 - Tel. 972 780 136 - 17142 VERGES (Girona)
hostalalberana@restaurant.cat

Dos moments de festa passada per escuma i d'una música de jazz que semblava complaure la imatge de sant Esteve a l'església de Marenyà.

Festa de l'escuma a Marenyà el dia 4 d'agost de 2018. Remullada general amb música.
FOTOS: CATI MORENO

Nit de Jazz a Marenyà. Divendres 17 d'agost de 2018 va actuar a l'església de Sant Esteve la cantant i pianista Glòria Garcés, acompanyada per Enric Canada a la percussió i Pedrito Martínez al contrabaix, tot presentant el seu disc **Nu..** FOTOS: LLUÍS BOVER I MARIA TERESA GIRONÈS

Tel. 972 780 524

www.materialia.cat

info@materialia.cat

materialia materials de construcció

Aixetes • Lavabos • Mobles de bany • Sanitaris • Dutxes • Mampares • Spas
Saunes • Paviments • Revestiments • Mosaics • Pedra natural • Parquets

Ja hi som! I ara què fem?

En aquest apartat, pretenem seguir el fil de l'anterior revista. Ara, explicarem vivències de les dones del Sinofós un cop arriben a casa després del viatge de nuvis.

Amb l'exclamació de "Ja hi som!", les dones del grup del Sinofós volen expressar l'arribada a casa, la que des del moment que arriben del viatge de noces serà la seva llar.

Jo no sé, exactament, quin sentiment amaga aquesta expressió, però interpreto que deu ser semblant al que s'experimenta en els moments que s'inicia algun projecte nou o que s'arriba a un lloc i no se sap ben bé què passarà. Si ens posem en situació, aquestes dones, ara ja grans i expertes de la vida, el dia que van arribar a casa després de la lluna de mel (mai més ben dit) eren molt joves. Poc en sabien, del que els esperava.

En els pobles petits, com per exemple el nostre, moltes vegades es donava el cas que les noies al casar-se canviaven de casa dins el mateix poble. És a dir, anaven a viure a casa del marit, que es podia donar el cas que fos a tres cases més avall de casa seva o al carrer del costat. Si féssim un repàs de les famílies del municipi, veuríem quantes parelles podríem incloure en aquesta situació. Jo he estat repassant i n'he trobat una bona colla!: la Lola Silvestre, la Rosa Vilavella, la Remei Gasull, la Modesta Tarrats, la Lolita Tarrats, la Teresa Tarrats, la Maria Blanch, la Dolors Tarrats, etc.

D'altres tenien més sort, o no!, i canviaven de poble —per al cas, és el mateix— per incorporar-se a la família del marit. Amb ulls de l'any 2018, aquesta situació ens sembla estranya i difícil de compaginar amb una relació de parella.

Formar el teu niu a la mateixa casa on viu una altra família amb les seves tradicions i costums és molt difícil. En molts casos, podríem trobar, a més, que la família del marit fos extensa: avis, sogres, oncles o ties solteres i cunyats o cunyades. Podem imaginar un bon popurri de relacions, per con-viure tot junts. I ho feien!

—Per força, quin remei! —diuen, ara, quan ho recorden i expliquen.

—Valga'm déu quina paciència! —els dic jo.

—Sí, i doncs? —em contesten—. Eren altres temps.

La Dolors Arades de can Pere Blanch fent ganxet davant de can Net.
FOTOGRAFIA PROPORCIONADA PER DOLORS TARRATS

Dins del grup de dones del Sinofós, també, hi ha qui va poder anar a viure en una casa tot dos sols. Consideren que van tenir molta sort, tot i que comenten que quan venia la mare o la sogra a veure'ls, ho repassava tot.

Podem trobar altres situacions, per exemple que la parella anés a viure a casa de la noia, pel fet que fos pubilla, i el marit s'incorporava a la família d'ella. En aquest cas, la noia estava en millor situació, és clar, jugava a casa.

L'àvia de can Xicu Macià, la Pepa Vila Xaragay, esclovellant fesoles.

I ara què fem?

Bona pregunta! Aquesta pregunta continua expressant la mateixa incertesa de la qual parlàvem al començament de l'escrit.

“Ja som a casa, i ara, què? Què haig de fer? Com m’hi poso per agradar a aquesta família a part del meu marit? Què faig per no fer nosa? Què faig perquè jo, també, estigui bé? No sé si ho sabré fer. Si em fan cuinar, no sé si els hi agradarà. Si haig de netejar no sé si els ho faré prou net. Si haig d’estendre la roba, no sé si la penjaré com ells ho fan. M’haig d’adaptar a ells o ells s’han d’adaptar a mi? Ja s’ha acabat la bona vida de la lluna de mel! Trobaré un moment per estar amb el meu marit? Fins ara anava al camp ajudar el pare, ara, haig d’anar al camp veí, que és del meu marit! Quines coses! Si tinc ganes de comprar alguna cosa, la podré comprar? Uffff! Quin cap! Són moltes les sensacions noves que experimento. Quin neguit!”

Aquest reguitzell de preguntes i moltes més, es varen fer aquestes dones.

—Sort que el temps ho suavitza tot, i t’hi acabes acostumant, o no! Però aguantes —comenten.

Netejant els ossos de l'espina del porc a l'eixida de casa.

Desgranem com varen anar donant resposta a la incertesa.

“Cal tenir en compte —diuen— que la situació de les famílies al poble no variava gaire unes de les altres, per tant, ja veníem acostumades a la incomoditat de la vida del moment, al treball dur que els pares ja ens havien ensenyat, i això ens ajudava a adaptar-nos a la nova situació.”

En els pobles petits, com per exemple el nostre, moltes vegades es donava el cas que les noies, al casar-se, canviaven de casa dins el mateix poble

A continuació, elles expliquen com era el seu dia a dia en la majoria de casos:

“Ens aixecàvem igual que tothom; solia ser molt aviat, cap a les 6 del matí. Munyir i conduir el bestiar duia la seva feina, i després s’havia d’anar al camp. Els costums de cada casa a l’hora d’esmorzar eren diferents i cadascú s’hi va haver d’adaptar. Hi havia qui agafava un mos de pa amb xocolata o confitura de síndria i anava cap a munyir i conduir el bestiar i després, abans d’anar al camp, els homes pujaven a fer un esmorzar més consistent, com per exemple vianda passada per la paella. Les llonganisses i el pernil que teníem de la matança del porc les guardàvem per als forasters” (...)

“La feina del camp no era plaent perquè era cansat tenir sempre l’esquena avall, però, per altra banda, estar a l’aire lliure era agradable si feia bon temps. S’havia de cavar i aclarir el blat de moro, calçar les cebes, sembrar i arrencar les patates, anar a fer naps, herbejar, etc. Feines que les dones podíem fer. Els vespres de l’hivern, ens reuníem amb els veïns per esbossar les capsas de blat de moro i engrunar-lo amb la màquina. Era una feina que ens agradava, perquè era una estona que tots junts rèiem explicant històries.” (...)

“La vida social del poble permetia tenir bona relació amb els veïns basada en la confiança; d’aquesta manera els uns ajudaven els altres i això facilitava les feines del camp i de casa. Fins i tot compràvem maquinària agrícola a mitges; era una manera d’optimitzar recursos.” (...)

PAUET
ELABORACIÓ DE PRODUCTES LÀCTICS

Agroalimentària FIDO, SCP.
Mas Benito, s/n. 17143 JAFRE - Girona
Tel. 972 76 83 55 - 616 659 357

La vida a casa

“La sogra, normalment, era qui feia el dinar, però de vegades també ens tocava.

—Jo solia fer l’escudella —explica una de les dones—. La feia bona, perquè hi posava de tot, i els agradava molt. Un dia que no la vaig fer, el sogre va dir: “Avui no l’has pas feta tu!, eh, noia?” Es notava.” (...)

Una altra anècdota divertida que explica una de les dones és aquesta: “La sogra em va dir que netegés unes anguiles que estaven en sal a l’aigüera. Jo me les miro com es belluguen i no m’atreveixo.

«Ho haig de fer», penso. N’agafo una i se m’enrotlla al braç. Me la trec com puc i la tiro a terra... El gat encara corre amb l’anguila a la boca.” (...)

La feina del camp no era plaent perquè era cansat tenir sempre l’esquena avall, però, per altra banda, estar a l’aire lliure era agradable si feia bon temps

“Els diners els tenien els avis o els sogres, i si volíem quelcom ho havíem de demanar al marit, i ell ja es cuidava d’obtenir-ne.” (...)

“Normalment, teníem cura de l’aviram: les gallines, els ànecs, els pollastres i els conills que teníem per al consum familiar i també, per vendre a mercat. La venda aportava un petit sou que ens ajudava per a les nostres despeses —comprar roba per a nosaltres o per als fills o filles, o simplement, aliments o coses per a la casa quan anàvem a mercat.” (...)

Una altra anècdota: “Recordo que a l’arribar a casa després del viatge de nuvis, la sogra, que era qui tot ho controlava, ens va dir:

—Us han sobrat diners?

En canvi, el sogre em va dir:

—Veus, aquí hi tenim els diners —tot ensenyant-me el caiaix, però sempre més vaig veure la porta de l’habitació tançada. O sigui que mai vaig tenir la temptació d’agafar-ne

Les dones de can Payet de Marenjà conduint el bestiar a l’era de casa.

ni cinc. Quan en necessitava els demanava i quan anava a comprar, sempre havia de tornar el canvi.” (...)

“Les cases eren poc confortables, a l’hivern hi feia fred —ja hi estàvem habituades, a casa nostra també n’hi feia. El lloc més calent era la cuina, on fèiem vida, ja que la llar de foc permetia escalfar-la. Tot i que teníem bona llenya perquè anàvem a fer-la a l’olivet, a la pineda o al bosc, no era qüestió de malmenar-la, o sigui que el foc es controlava, es feia el just per mantenir l’estança una mica habitable. A la vora del foc, hi havia una olla de ferro on anàvem posant les brases, les d’olivera eren bones per posar al braser que teníem sota la taula. Les estelles de pi es consumien més ràpid però feien flama.” (...)

“La taula de la cuina era un espai rellevant, solia ser gran, i si no ho era, ens hi estrenyíem. Aquella taula era el punt de reunió. Allà menjàvem, allà es parlava de les coses importants;

L’àvia de can Payet de Marenjà, donant menjar a les gallines.

allà, els nens i nenes hi feien els deures, allà es preparava el menjar; també era el lloc on es feien les botifarres quan matàvem el porc, s'hi feien el brunyols a la quaresma, s'hi esclovellaven les mongetes per guardar, etc. Sempre s'ha dit que al voltant d'una taula surten les coses bones i les dolentes i així passava, al voltant d'aquella taula es parlava del que convenia i del que no. De vegades, més hagués valgut estar callats!" (...)

Del rebost i algunes incomoditats...

"L'avi era l'encarregat de treballar l'hort, una feina molt important per obtenir les verdures i omplir el rebost. A l'estiu conservàvem els aliments per a l'hivern. Fèiem confitura de síndria i meló, de tomata i de tot el que teníem. La conserva de tomata ens duia molta feina perquè una vegada pelades i amb la grana treta l'havíem de posar en ampolles de cava i de tapar-les amb taps de suro molt ben lligats. Penjàvem les tomates de penjar per sucra el pa. Confitàvem bitxos per a l'amanida, i a l'hivern confitàvem el bròquil. També esclovellàvem les mongetes seques i els cigrons, que eren part important de l'alimentació. Assecàvem les figues en un garbell. Hi havia un mosquer de maria santíssima! Recollíem les ametlles. Matàvem el porc i fèiem botifarres, pernilet i llocs, ventresca, carn confitada o carn de cossi i greix. Tot s'aprofitava i teníem menjar per a tot l'any. El rebost era ple." (...)

"Una incomoditat important era la falta de quarto de bany, les que som més grans ho recordem prou bé: haver d'anar a la cort de les vaques o al femer era desagradable i brut. Per banyar-nos quan encara no teníem dutxa, ho havíem de fer amb un cossi en un lloc una mica apartat per tenir més intimitat. Més endavant, es varen fer les comunes, i això va ser una millora, tot i que quan era plena s'havia de buidar. Totes les habitacions tenien l'orinal, que buidàvem al matí. Com bé se sap, en un poble hi viu gent de tot tipus, i n'hi havia que eren poc curosos. Aquests el buidaven al carrer.

CENTRE IMATGE ARISMA

HORES CONVINGUDES:

Lidia Ferrer
Tel 616 664 375
E-mail: esteticaarisma@gmail.com

Tramuntana, 13. Bellcaire d'Empordà.

- Servei de Perruqueria
- Servei d'Estètica
- Quiromassatge
- Teràpies Alternatives
- Aromateràpia
- Reflexoteràpia
- Moxa Alquímica
- Depilació IPL (Laser)
- Altres.....

10% Descompte
productes
Alquímia

La taula de la cuina era un espai rellevant, solia ser gran, i si no ho era, ens hi estrenyíem. Aquella taula era el punt de reunió

Hem de pensar que els carrers eren de terra i plens de basses i fang quan plovia. S'expliquen moltes anècdotes, una d'elles era que a la matinada havies de vigilar per si plovia aigua d'algun orinal. Fer el quarto de bany a casa va ser de les coses més importants, encara que haguéssim d'escalfar l'aigua amb una olla." (...)

Cosir i rentar

"Fer la bugada, també, era una de les nostres feines habituals. Rentàvem un dia a la setmana, quan ens canviàvem la roba. No era com ara, els homes portaven la camisa i el pantalons tota la setmana, i era feixuc quan havies de rentar els pantalons de vellut. Els llençols eren de cotó i pesaven /o seu quan eren molls; per això, els deixàvem en remull amb aigua calenta; així era més fàcil rentar-los. Quan no teníem aigua corrent a casa, anàvem al safareig públic. A Tor el teníem a prop, però a la Tallada anàvem fins a la riera, a la barrera, que en dèiem; a Marenyà, al safareig del torrent, i a Canet, a la gorga. Posàvem la roba al cubell, i amb el carretó, apa, som-hi! Ja ens agradava! Passàvem una estona fent safareig i era distret. De vegades hi havia baralles i tot!" (...)

"Moltes de nosaltres ens fèiem la roba, perquè sabíem cosir o anàvem a cosir. El que sí que ens tocava fer era apedaçar els pantalons i sargir les mitges. A l'hivern, també fèiem els jerseys a mitja; quan un es feia vell o petit, el desfèiem i de dos en fèiem un. La roba s'aprofitava molt." (...)

La migdiada i altres intimitats

"Una de les coses que trobàvem a faltar era els espais d'intimitat amb el nostre marit. Viure en una casa amb altres persones dificulta molt la relació amorosa. El nostre espai era l'habitació, sort que era costum anar a fer la migdiada i així podíem estar una estona junts durant el dia." S'explica alguna anècdota com aquesta: "Havíem trobat la sogra escoltant darrere la porta. I l'home dient:

—Mare, que us heu perdut?" (...)

"Quant teníem mainada, les coses canviaven. L'arribada d'un fill o filla era sempre una alegria i per a nosaltres era

L'àvia i la mainada de can Tarrats o can Net.

una ocupació que ens pertocava. Ara que tothom hi deia la seva! No sabies pas a qui creure! Que si has de menjar ametlles per tenir llet, que si li dones biberó no et voldrà més el pit, que si aquest nen passa gana, que si menja massa sovint, què té que plora tant?... Un munt de consells i retrets que et posaven nerviosa i et desconcertaven.” (...)

“L'educació dels fills depenia de tota la família, cadascú hi posava cullerada i així creixien, amb una barreja que era prou bona! Ajudar a fer els deures i a aprendre la doctrina a la mainada era una feina de cada dia. El capellà no tenia pas manies i si no sabies la doctrina, feia córrer una canya americana.” (...)

“Com podeu veure, eren altres temps. Tot ha canviat molt, però com que hi estàvem acostumades, era la nostra vida. Una vida com totes, plena de moments feliços i moments tristos. Una vida basada en el treball i a ser bona persona per conviure amb la gent de poble, perquè com dèiem: «val més un bon veí a prop que un parent lluny».”

Coordinació i redacció: ROSER BAGUÉ PARETAS

Font d'informació: LES DONES DEL SINOFÓS

Les fotografies en blanc i negre que il·lustren aquest text s'han obtingut del llibre *Quan l'avi era petit. Imatges d'ahir de gent de la Tallada*, de Narcís Gibrat i Juanola i Josep Casas Genover. Ajuntament de la Tallada, maig de 2001.

TALLER MECÀNIC
Figueras

Reparació d'Automòbils i Maquinària

 Tel./Fax 972 78 00 67 mail: tallerfigueras@hotmail.es
Ctra. de Figueres, 14 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)

MACIÀ JARDINER. s.l.

CONSTRUCCIÓ I
MANTENIMENT DE JARDINS
NETEJA DE PISCINES

C/ Nord, 2 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)
Tel. 972 780 441 Mòbil 605 915 352
oficina@maciajardiner.es

**INSTAL·LACIONS
VERGES S.L.**

c/ Girona, 60 - 17142 VERGES (Girona) - Tel/Fax: 972 780 417 - inst.verges@gmail.com

Lluís Bover Pons, fotògraf: l'ull inquiet

La recerca del moment màgic en què la càmera atrapa l'instant ha omplert tota la seva vida professional. Avui, amb la perspectiva tranquil·la que donen els anys, segueix mirant encuriolit el món sota el cel de la Tallada.

L'auró japonès esclata de colors rere els vidres protectors d'aquest matí festiu de desembre. Tot és llum i l'intens perfum de la marialluïsa que destria la Marian amara la conversa que tot just encetem. Fa poques setmanes que una part de la feina d'en Lluís ha ocupat les parets de La Virreina, com a integrant de l'exposició col·lectiva "La fotografia creativa a Catalunya (1973-1982)", un extens recull dedicat a analitzar i posar en valor el treball dels fotògrafs de la Transició.

Una rosa feta a partir dels materials amb què es fabrica un matalàs de la firma Astral.

anys sota un règim sever entre la religió i la disciplina, reflex dels anys foscos del moment. El despertar de l'adolescència el viu als Escolapis de Sant Antoni, on un capellà professor de filosofia, l'Octavi Fullat, li "treu la bena dels ulls": arribava a classe, els llegia un article del diari i els interpel·lava: "Què en penseu?". Era el 1965 i més de cinquanta anys després, en Lluís segueix recordant-ho amb un somriu- re emocionat.

Amb la jubilació ha arribat també la possibilitat de materialitzar un vell projecte: canviar Barcelona per l'Empordà. Tot va començar 35 anys enrere, quan la parella passava alguns estius entre Ventalló, Vila-robau i Sant Miquel de Fluvià. Aquells dies feliços són la llavor que avui fa fruit en forma de residència permanent entre nosaltres, deixant enrere la metròpoli per arrelar l'estiu del 2017 a la Tallada.

Barcelona va esser el lloc de naixement d'en Lluís, el quart de cinc germans, fills d'en Josep i la Sara. Alumne dels Salesians de Sarrià a finals dels cinquanta, intern durant dos

L'avi matern, en Pere Pons, rellotger d'ofici, fotògraf i astrònom per vocació, de ben segur posa els fonaments del seu futur; però és en la relació amb l'oncle —que també es diu Pere— on s'esdevé una important influència per encaminar-lo cap el que es converteix en el seu ofici. Acaba de fer 18 anys i, per atzar, comença a ajudar-lo al seu estudi fotogràfic dedicat a la publicitat. Entremig, en els propers tres anys, arriba la llarga mili a infanteria de marina a Cartagena junt amb el que va esser una experiència definitiva en el seu despertar a la consciència: la participació durant tres estius (1969-1971) als camps de treball voluntari dels Chiffonniers d'Emmaüs a França.

el planter de casa

les millors varietats d'avui fetes a prop vostre

**VIVERS
DLP**

Vivers DLP, sl
Carrer del Pla, 4 - 17135 TOR (Girona)
Tel. +34 972 78 02 35 - Fax +34 972 78 03 76 - pareta@terra.es

Grup DL
75, Avenue Jean Joxé
49100 Angers-France - www.dalicom.com

Imatge per a una campanya publicitària d'aquest whisky escocès.

Sala de reflexió al campus de la Ciutadella de la UPF, obra d'Antoni Tàpies.

L'organització caritativa de suport als més desfavorits, fundada el 1949 pel sacerdot i diputat francès Henri Grouès ("l'Abbé Pierre", el seu nom durant la Resistència) va representar per a en Lluís un impuls decisiu en el seu creixement personal. El contacte amb joves d'altres països europeus junt amb el seu pas per l'escoltisme van comportar-li una alenada d'aire fresc. Aquell *melting pot*, en contrast amb l'Espanya de Franco, era vivíssim, com podeu imaginar.

La vida segueix endavant; durant un temps canvia completament de rumb i es dedica a vendre pastes de sopa El Pavo, però la força latent de la fotografia ja és dins seu i finalment, als 24 anys, s'independitza i encarrila el seu futur personal i professional al costat de la Marian; el 76 lloguen un pis gran a l'Eixample barceloní i es converteix per a la jove parella en meitat domicili, meitat estudi. Som a les acaballes del franquisme i la Transició ja treu el cap. Anys després, la Júlia i en Martí arribaran a les seves vides.

Les primeres feines en solitari les descriu com a "exercicis pagats", cobria justet les despeses però li servien per agafar ofici,

el *métier* imprescindible per fer-se camí en el món de la fotografia publicitària. Tot canvia amb l'arribada del primer encàrrec important: un catàleg complet d'imatges per a la firma Enri. Llibretes, material escolar, llibres de comptabilitat: tot queda plasmat per la lent d'en Lluís. Comença un període intens de treball, el final de la dictadura comporta un esclat de comandes en un mercat dominat per les agències publicitàries americanes que arriben amb força. Retrata tot tipus de productes, des de matalassos a sabates, passant per perfumeria, aliments infantils i sopes Maggi. Una anècdota ens confirma que el món és realment petit: durant aquells anys comparteix algunes feines amb la Marta Peters de Tor, ella en la seva feina com a *home economist*, la disciplina de la publicitat que s'ocupa que els aliments tinguin l'aspecte atractiu desitjat per fer la fotografia, el "maquillatge del producte", per entendre'ns.

Del 1977 al 1990 la publicitat viu a Espanya una època daurada, hi ha tota la feina que vulguis. La crisi esclata finalment el 1992 i tal com recorda en Lluís, "les empreses grans es van fer mitjanes, les mitjanes van convertir-se en petites i les petites van desaparèixer". El mercat canvia a tota velocitat i juntament amb l'arribada de la tecnologia digital assistim a un canvi de gran transcendència: *tutto muta*.

Al marge de la seva feina com a fotògraf publicitari, en Lluís sempre havia volgut anar més enllà en l'ús de la càmera, conreant la seva faceta més creativa en tant que propera a una interpretació artística de la imatge, allunyada de ser un simple reflex de la realitat. En Lluís, com altres fotògrafs d'aquells anys (Joan Fontcuberta, Humberto Rivas, Toni Cattany, Bigas Luna, América Sánchez...), va eixamplar la seva mirada per captar aspectes diferents dels que la pròpia existència ofereix: l'ull artístic per atrapar el que els anglosaxons anomenen *fine photography* o els alemanys, *fotokunst*.

iCOLORS...
Interiorisme Pintura Rehabilitació
Aluminis PVC
972 78 05 18
c/ Mestral, 13 VERGES 17142 (Girona)
info.icolours@gmail.com

agroempordà s.l.
Albert Oliveras
629 602 162
c/ Canet, s/n - 17134 LA TALLADA (Girona)
Tel. 972 78 05 73
e-mail: albert.oliveras@agroemporda.cat

Una de les obres d'en Lluís per a l'exposició de la Virreina "La fotografia creativa a Catalunya (1973-1982)".

Aquesta sensibilitat l'apropa al món de l'art i durant deu anys fa les fotografies de les obres de Jaume Plensa i col·labora amb la Fundació Tàpies fent els seus vídeos i imatges, fins que es jubila.

Avui, que gràcies a les càmeres del mòbil, tots captem imatges compulsivament, en Lluís recorda que en un segle i mig la fotografia ha estat moltes coses i segueix evolucionant indeturable. Ell defensa una seqüència en la qual se sent còmode: tirar-revelar-fer contactes-arxivar. No defuig en absolut la tecnologia, al contrari, però insisteix en la necessitat

d'imprimir les imatges per tal que el procés sigui realment complet.

"Som polièdrics, cal regar totes les cares per arribar a ser una esfera", em regala gairebé a l'acomiar-nos.

Reflexions necessàries en un món amarat de llums, ombres i *fake news*. Consells intel·ligents per anar fent via. Ha estat un plaer.

JOAN LORENZO QUINTANA

MACFONT, S.A.
Recursos del Mar per a la Indústria Alimentària
17002 GIRONA. 972-218825
WWW.IBERLAND.COM
info@macfont.es

**INSTAL·LACIONS
JAUME**

JAUME PASCUAL PIBERNAT
Mòbil 607 234 388

Tel./Fax: 972 780 388 jpascual@sitelcon.com
C/ Major, 7 - 17134
LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)

Les pluges de novembre

Una tardor-tardor, amb pluges extremes, ens ha acabat sorprenent. Calia recollir el testimoni d'aquest fenomen, explicar-ne les primeres conseqüències i fer-ne una breu anàlisi que ens situï aquest fenomen en el context del canvi climàtic.

Després d'un final d'estiu força sec, les pluges d'octubre i novembre, especialment les de la nit del 17 i 18 de novembre, han estat especialment intenses. Comproveu-ho amb les dades de la meteorologia de la pàgina 2 d'aquesta revista. Només al novembre ha plogut quasi quatre vegades més que la mitjana, que era 67,6 l/m². Parlem, doncs, d'un fenomen extraordinari que en Rafael Hereu analitza en aquestes mateixes pàgines.

Calia plantejar-se, igualment, com s'ha enfrontat i quines conseqüències ha tingut per a la nostra població, i per això, res millor que preguntar a l'Ajuntament.

D'entrada cal dir que el CECAT (Centre de Coordinació Operativa de Catalunya), que depèn de Protecció Civil, va activar el pla INUNCAT des del 15 al 19 de novembre, amb comunicats successius que alertaven tant de l'estat de les carreteres i del nivell dels rius com dels registres de pluja acumulats. El contingut d'aquests comunicats es va difondre a través del xat Infotallada. En el comunicat final, del dia 19, s'informava dels talls de carreteres a l'Empordà — els més pròxims a la Tallada, el de la GI6321 a Albons i el de la GI643 a Serra de Daró— i s'alertava del fet que el nivell de l'aigua dels rius i rieres encara era molt alt, cosa per la qual es mantenia la recomanació de mantenir tancats tots els passos i guals.

Pel que fa al nostre municipi, els aiguats, tot i ser excepcionals, no han tingut conseqüències especialment importants. Això vol dir que no hi ha hagut danys personals i ni tan sols s'ha hagut de suspendre el transport escolar, com sí que ha passat en altres llocs de

Camps de pomeres negats al Mas Badia el 18 de novembre.
FOTO: CATI MORENO

Catalunya. Les afectacions materials també han estat molt petites.

El camí de Verges, després del trencant, el dia 18 de novembre. FOTO: RAMON CASARES

D'entrada cal dir que les motes del Ter —els terraplens que protegeixen el pla de les crescudes del riu— han aguantat bé i el riu no s'ha desbordat. Els altres cursos d'aigua del municipi han baixat força plens. El torrent de Marenyà, en el seu creuament amb el camí de Verges, es veu molt alt en bona mesura pel fet que l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), en netejar-ne la llera, manté les canyes perquè hi facin ombra i no hi creixi l'herba. Aquests canyars, però, estrenyen el llit del torrent, cosa que n'eleva el nivell. D'altra banda, el torrent de Vall Llobrega va arrossegar materials que van estar a punt

de tancar el pontet de la carretera prop del cementiri. La carretera nova no ha representat cap entrebanc per a l'aigua i es pot veure que els drenatges i passos subterranis han funcionat prou bé.

La crescuda del Ter des de l'observatori d'aus de Canet. FOTO: CATI MORENO

Acumulació de brossa al pont de la carretera sobre el torrent de Vall Llobrega el 18 de novembre. FOTO: JORDI ROURA

Els danys més importants podrien concernir als camins del municipi que fa poc s'havien reparat. Segons l'Ajuntament, aquests danys han estat mínims. Els problemes més importants provenen de l'aparició de reixorts (un reixort és una eixida no permanent d'aigua a la superfície). Se'n poden veure al camí dels masos a Garrigoles i en altres camins del municipi. "Res que no es pugui reparar amb dues camionades de subbase", ens comenten.

Pel que fa als camps, en general els recs d'escorro (escorrenties) han complert la seva tasca. Alguns camps s'han mantingut negats força temps pel fet que en llaurar-los s'havien tapat aquests recs. L'aigua ha endarrerit algunes sembres, cosa per la qual s'haurà de sembrar en cicles més curts.

Els talls en alguns fanals de l'enllumenat públic no són excepcionals, es produeixen així que cauen quatre gotes perquè algunes de les caixes de la instal·lació no són prou estanques. S'hi està treballant: cal localitzar-les i substituir-les. Potser és cert que mai no plou a gust de tothom, però aquesta vegada, almenys, tampoc no ha calgut lamentar cap disgust.

RAMON CASARES

Anàlisi i reflexió

Aquests octubre i novembre passats han sigut exageradament plujosos, al nostre municipi s'han enregistrat 404 l/m².

He repassat les dades dels últims 68 anys i només en tres ocasions s'han ultrapassat els 400 litres, concretament l'any 1965 (524,1 l), l'any 1987 (449,5 l) i l'any 1994 (416,1 l). La dels mesos d'octubre i novembre d'aquest any és la quantitat més alta enregistrada en els últims 24 anys.

Podem constatar que aquesta quantitat de precipitació s'ha produït quatre vegades en els últims 68 anys, i perquè això passi calen unes condicions que siguin favorables. A més del fet que la pressió atmosfèrica sigui baixa, és important la temperatura de l'aigua del mar, que està 2,3 graus més alta que la mitjana del període 1973-2012, de 35 anys. Això significa un augment de l'evaporació i de la humitat atmosfèrica, amb el consegüent augment de les precipitacions. Un altre factor afegit que va influir

durant l'episodi del 17 i 18 de novembre va ser la procedència dels vents, que van ser del SE (xaloc) i de l'E (llevant). Ambdós de procedència marina, incrementen també la humitat atmosfèrica. Tenint en compte que en alçada baixen masses d'aire fred, tenim les condicions necessàries perquè hi hagi aiguats.

També podem fer esment del minicicló "Xenofont", que va afectar la Mediterrània oriental el passat 29 de setembre. Va ser un *medicane*, paraula formada a partir de *Mediterranean* i *hurricane* (huracà). És el germà petit dels huracans. Aquests últims ocorren a temperatures a partir de 27 graus, en canvi els *medicanes* es poden produir a partir dels 20 a 24 graus.

Són fets que ens han de fer reflexionar sobre la nostra actitud envers el canvi climàtic.

RAFAEL HEREU

Club de Lectura de CaMaTorTa

Durant els mesos de juliol a desembre d'enguany hem comentat cinc novel·les de subgèneres i temes ben diferents, però totes elles molt interessants. A través de les seves trames i personatges hem reflexionat sobre diversos aspectes de la vida i de la ficció i hem mantingut converses molt enriquidores.

Tal com us vam anunciar a la revista precedent, durant el mes de juny vam llegir *Els buscadors de petxines*, de Rosamunde Pilcher, escriptora britànica molt coneguda per les adaptacions televisives de les seves obres de caire romàntic. Alguns dels títols de la llarga trajectòria d'aquesta autora nonagenària són: *Solstici d'hivern*, *Dies de tempesta*, *Veus d'estiu* i *Ombres*. La protagonista de l'obra comentada per nosaltres és Penelope Stern, filla d'un cotitzat pintor, que mira al seu passat i es troba amb una infantesa bohèmia a Londres i Cornwall, un matrimoni feliç, una relació amb un home que va estimar amb bogeria i una vida amb tres fills molt diferents però que va haver d'acceptar tal com eren. Ara, al cap d'uns anys, independent i lluny de totes aquestes vivències més aviat doloroses, descobreix que el seu tresor més preuat és un quadre del seu pare: *Els buscadors de petxines*. Aquesta novel·la ens presenta un microcosmos de sentiments al voltant de la protagonista i la seva família que ens atrapa i ens fa gaudir de manera molt especial de la riquesa cromàtica de les descripcions.

Club de Lectura
Diumenge 1 de juliol de 2018 a les 7 de la tarda
Espai cultural La Caseta de La Tallada d'Empordà

Us convidem a comentar la novel·la
LOS BUSCADORES DE CONCHAS DE ROSAMUNDA PILCHER

ACTIVITAT OBERTA A TOTHOM

Amh el suport de l'Ajuntament de La Tallada d'Empordà

Al setembre vam comentar *La sorra vermella*, de J. N. Santaulàlia. Es tracta d'un interessantíssim relat explicat en primera persona, a través de la veu d'en Quilis, un dels protagonistes de la història, juntament amb el seu amic i oficial anarquista Pedro Amargo. Cal destacar l'acurada investigació històrica dels fets relacionats amb la Guerra Civil i la postguerra que porta a terme l'autor, així com el tractament tan sensible de temes com l'amistat i l'amor

Club de Lectura
Diumenge 2 de setembre de 2018 les 7 de la tarda
Espai cultural La Caseta de La Tallada d'Empordà

Us convidem a comentar la novel·la
LA SORRA VERMELLA de J.N. SANTAULÀLIA

ACTIVITAT OBERTA A TOTHOM

Amh el suport de l'Ajuntament de La Tallada d'Empordà

en moments difícils i situacions complexes. Si no heu llegit aquesta obra, no deixeu de fer-ho; conèixer la Margaret, en Rómulo, la Núria, la Yvonne, en Pedro i en Quilis, entre molts altres personatges, no us deixarà indiferents.

Diumenge 7 d'octubre ens vam endinsar en el clàssic de l'escriptor francès del s. XIX Gustave Flaubert: *Madame Bovary*, considerada per alguns crítics una de les primeres novel·les modernes. Emma ha esdevingut un arquetip literari: és una dona infeliçment casada que voldria viure les aventures de les heroïnes del Romanticisme i s'aboca a la recerca insatisfeta d'una altra vida que l'allunyi de l'avorriment quotidià. Aquesta actitud és vista per Flaubert com un símptoma de les condicions històriques que van marcar l'ascens de la burgesia a Europa, que ell critica. Definitivament, una novel·la que cal llegir.

Canviant d'època i d'escenari, el 4 de novembre ens vam traslladar literàriament a Sudàfrica amb *Atrapa la vida*, de Nadine Gordimer, autora guanyadora del Premi Nobel de Literatura l'any 1991. La narració ens explica que en Paul és un jove ecologista que s'enfronta a la recuperació d'un càncer de tiroide i durant el període del tractament se'n va a viure a casa dels seus pares per no contagiar el seu fill petit i la seva dona. Aquest és el punt de partida d'un relat que tracta temes universals com les relacions humanes complexes, la distància entre el desig i la realitat, la convivència

2 de desembre amb Joan Manuel Soldevilla. FOTO: MARIA TERESA GIRONÈS

Praga, que va venir acompanyat de la seva parella, la Ma Mercè Cuartiella (també escriptora i que hem tingut amb nosaltres en dues ocasions). L'obra de Soldevilla es basa en una recerca personal que explica la relació d'amistat entre el gironí Jaume Ministral i Masià i el metge Frantisek Kriegel, brigadista a la Guerra Civil, que es va oposar al Comitè Central de l'URSS com a president del Front Nacional a Praga a finals dels anys seixanta. A partir de les indagacions del Tarongí i la Dacs, anem coneixent la història que va permetre en Ministral anar avançant en la recuperació d'una amistat que pensava perduda. Es tornaran a veure algun dia els dos amics? No us desvetllem el misteri; us deixem que el descobriu vosaltres mateixos.

Ca Ma Tor Ta

Club de Lectura

Diumenge 4 de novembre de 2018 a les 6 de la tarda
Espai cultural La Caseta de La Tallada d'Empordà

Us convidem a comentar la novel·la
ATRAPA LA VIDA de **NADINE GORDIMER**

ACTIVITAT OBERTA A TOTHOM

amb el suport de l'Ajuntament de La Tallada d'Empordà

us deixem que el descobriu vosaltres mateixos.

Volem tornar a agrair des d'aquest escrit la generosa participació dels autors/es que ens han acompanyat en aquest període de més de sis anys de vida del nostre club. Fent un petit balanç, hem comptat amb la presència de 18 escriptors/es, tres dels quals han repetit!

amb secrets de família, l'ecologisme i la transformació de les persones. En definitiva, Gordimer ens fa reflexionar sobre com vivim i com volem viure, com la vida ens atrapa i com nosaltres podem atrapar-la a ella.

Per acabar, volem esmentar-vos les properes lectures, per si us animeu i voleu acompanyar-nos a les tertúlies corresponents.

Finalment, fa pocs dies —el 2 de desembre— vam gaudir de la presència de Joan Manuel Soldevilla, autor de *L'amic de*

Començarem l'any, el 13 de gener, amb un clàssic català: *El carrer estret*, de Josep Pla. I seguirem amb autors més actuals com Lluís Llach (*El noi del Maravillas*) i Joan Lluís Lluís (*Jo soc aquell que va matar Franco*).

Animeu-vos-hi i sereu molt benvinguts/des! Comprovareu que compartir lectures és molt enriquidor.

MARGARITA VIDAL
(Impulsora del Club de Lectura)

Cal Físio
Fisioteràpia | Rehabilitació
David Resta i Maurici
Col·legiat núm. 3040
Església, 9 · TOR
Tel. 652 666 727

jardins marc
construcció i manteniment

Marc Costey Romans
tel. 617157437 - 972 78 03 05
plaça de l'església 1, Marenyà
La Tallada d'Empordà 17134 (Girona)

D'aiguats, rius i ponts

En el número anterior de la revista vaig explicar una mica la història de l'aiguat del 1940, i tot i que aquest any també hem tingut una bona tanda d'aigua, la història dels aiguats del segle passat continua així...

El Ter també s'havia desbordat altres vegades a més de la del 1940, en què es van unir el Ter i el Fluvià. El desembre de l'any 1932 va passar a la història per la gran catàstrofe ocasionada en el pobles de la vora del riu. Aquesta riuada va ser tant o més forta que la del l'any 40, ja que es va inundar tot el pla de Torroella de Montgrí i l'Estartit. Tota la plana de l'Empordà va formar un gran llac fins al mar. Els masos de l'Estartit, Verges, la Tallada i principalment Canet va ser uns dels pobles més afectats.

Diu que embarcacions de pesca de l'Estartit mogudes amb rem, per homes, bona gent i experimentats mariners, vingueren tot seguint la carretera fins a Torroella. En arribar a Torroella es carregaven a sobre les barques i rem fins passat Ullà, i tornaven tot seguit altra vegada navegant a força de rem a socórrer la gent de Canet i d'algun mas de Verges i la Tallada.

Moltes persones de Canet, entre elles el rector i la seva majordoma, hagueren d'embarcar-se sortint per la finestra dels balcons. L'aigua arribava fins al primer pis de les cases, així també tragueren molt de bestiar per portar-lo a llocs més segurs. L'aigua a tots aquests llocs de Canet i el pla de Verges assolia més de tres metres d'alçada.

Aquestes persones, pescadors de l'Estartit molt bons mariners, van dur a terme les operacions d'ajuda i socors

Construcció de l'actual pont de Torroella després que fos dinamitat per les tropes republicanes en retirada l'any 1939.

sense que ocorregués cap desgràcia personal. Els treballs de rescat es feien de dia i amb el temps força calmat. Però el treball d'aquests homes era força difícil a causa del gran corrent de l'aigua i la gran quantitat de coses que hi suraven: mobles, animals negats, arbres, alguns arrencats de soca-rel... Per a aquella gent era un perill constant.

El Ter, segles enrere i no tant enrere, es desbordava força sovint; el Fluvià, també. El pla de la Tallada, Bellcaire, Albons, Ullà, l'Escala, l'Estartit, junt amb el Fluvià, que inundava l'Armentera, Sant Pere Pescador, Empúries..., feien que la muntanya del Montgrí quedés com si fos una illa.

El pont de Verges

El 7 i el 8 de febrer del 1939, les tropes republicanes, ja en desbandada, perseguides per les tropes nacionals, havien passat pel riu a fi d'obstaculitzar una mica l'avenç franquista i van fer volar el pont de Verges el dia 8 de febrer, també els de Torroella i Sant Pere Pescador. Aquests ponts sembla que eren uns punts estratègics que els republicans defensaren durant més o menys tres dies a fi que pogués passar tot l'exèrcit republicà.

Diuen que l'ona expansiva del pont de Verges fou tan forta que semblava un terratrèmol, els miralls i vidres de les cases de Verges van trontollar en gran mesura i que els de Torroella es pensaven que havia volat el seu, que en realitat va volar unes hores més tard. Pedres i ferros van arribar bastant lluny.

Llavors els nacionals varen fer una espècie de pont-passarel·la arran d'aigua per poder passar, però al cap de poc una petita riuada ja se la va emportar. Més tard s'hi va construir un altre pont de fusta, una mica més reforçat i enlairat de l'aigua, però va durar molt poc, perquè l'aiguat de l'any 40 se'l va emportar cap al mar. Després es va construir el pont actual. Durant la construcció del pont actual hi havia unes barcasses transbordadores que et passaven, pagant, d'una banda a l'altra.

L'actual pont de Verges.

Molts dels soldats nacionals hagueren de creuar el riu per dins de l'aigua, parlem dels primers dies de febrer i feia molta

fred. Els soldats anaven ben molls i quan varen arribar a Verges arplegaren llenya, fustes, palla i tot el que trobaven per fer foc i poder-se escalfar i eixugar la roba. Ja era cap a la matinada del dia 8 de febrer i encara era ben fosc, que encengueren moltes fogueres i semblava que havien incendiat el poble de Verges.

Un home de la Tallada que ho veié va començar a cridar pel poble: "Verges crema!". I la gent fugí, encara una mica més espantada del que estava, cap a la muntanya pensant que incendiarien el poble de la Tallada.

Aquesta és una mica més d'història transmesa i rebuda de manera oral dels rius i ponts de les nostres contrades.

PERE PAGÈS

Un correu amb feedback

A mitjan setembre vam rebre un correu electrònic que ens confortava perquè confirmava que *Aspre i Pla* era més que la dèria dels seus redactors i redactores. El correu de la Cristina Vidal deia, aproximadament, així:

«Em dirigeixo al consell de redacció de l'*Aspre i Pla*, perquè tinc una notícia que potser trobareu d'interès.

Recordeu un article que vàreu fer a la revista sobre les plantacions de pomes a Tor en la qual sortia en Josep M. Pareta explicant com va començar? —es tracta de l'article La introducció i l'evolució de la fructicultura a La Tallada explicada a través d'una vida (des de la "a") publicat a *Aspre i Pla*, número 21, pàgines 18-20.

El vam ensenyar a un amic nostre que és professor a la UPC i que va estudiar a l'Escola d'Agricultura de Barcelona que el va trobar molt interessant. Tant és així que va pensar que una persona que mostrava aquest interès per la matèria i que havia contribuït al desenvolupament del cultiu de la poma a l'Empordanet mereixia un petit reconeixement.

El van anar a veure amb un altre professor i li van lliurar el llibre del centenari de l'Escola.

Et faig arribar les fotos d'aquest petit acte que, si més no, ens diu que la revista del poble té més difusió que no pas pensem i els seus articles han guanyat molt en qualitat i interès.

Es veu que a més, aquestes persones han quedat per veure's més vegades i intercanviar coneixements i experiències sobre l'agricultura a l'Empordà.

En fi, he pensat que potser us podria interessar posar una petita ressenya al proper número, per donar *feed-back* de la difusió dels articles que publiquem.»

Complint amb el desig de la Cristina, publiquem la seva notícia i la fotografia que ens envia i rebem encantats el feedback que en aporta. De passada direm que feedback és una paraula anglesa composta que significa "retroalimentació". En el nostre cas la retroalimentació positiva vindria del fet que el correu de la Cristina ens permet comprovar que la revista és útil i pot despertar interès més enllà de l'àmbit del municipi.

Lliurament del llibre del centenari de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (1911-2011) a Josep M. Pareta, que es graduà el curs 1958-59 a l'ESAB. En la foto podem veure en Josep M. Pareta en el moment del lliurament del llibre acompanyat del seu fill Joan Maria Pareta (gerent de Pareta Rubau, SL, Nova Fructicultura SL i Viviers DLP, SL) i d'en Miquel Pujol antic professor de l'ESAB.

Els Cabot i Canet

A vegades la història ens fa somiar. Alguns fets, alguns personatges, ens activen la imaginació. Però algun cop els somnis s'acosten a la realitat i esdevenen història.

Pot ser el cas d'uns navegants que podrien haver nascut aquí, ben a prop.

El 24 de juny de 1497 el *Mathew*, un vaixell anglès amb una tripulació de 18 homes, arribava a les costes de Terranova, o potser del Labrador. El vaixell tenia la protecció del rei Enric VII, aquell comte de Richmond que havia derrotat un Ricard III que clamava «el meu regne per un cavall!». La del *Mathew* constituïa la primera expedició anglesa a posar els peus en costes americanes, cosa que legitimaria posteriorment l'ocupació anglesa d'aquestes terres.

L'interès d'aquesta efemèride per a nosaltres rau en el navegant que dirigia l'expedició, John Cabot, que havia rebut la concessió reial juntament amb els seus tres fills. Un d'ells, un noi de 15 anys anomenat Sebastian, acompanyava Cabot en l'expedició. El cuc de l'exploració roman-dria i Sebastian tornaria a viatjar a Amèrica per compte de la Corona espanyola i destacaria com a cartògraf.

De Sebastian Cabot se'n conserva un retrat on figura el lema «*Spes mea in Deo est*» ('la meua esperança és en Déu'), que correspon al salm de David LXI (un salm penitencial per l'adulteri de David i la mort d'Uries l'hitita). Entre els seus mapes, un dels més destacats és un mapamundi en el qual al nord-est de la península ibèrica es llegeix el topònim «Canet».

I ara ve la sorpresa: Josep Pella Forgas, en la seva *Historia del Ampurdán*, p. 723, de 1887, diu haver vist en una casa de Canet de Verges (Canet de la Tallada) una llinda amb el lema «*Spes mea in Deo est*, 1591». Aquesta llinda hauria estat desmuntada, i el lema, esborrat posteriorment.

Amb aquestes dades s'ha construït una hipòtesi especulativa sobre els Cabot que els faria originaris de Canet de la Tallada.

Casa de Canet que podria ser la dels Cabot. FOTO: PERE BALADRON

L'any passat, el senyor Pere Baladron i Grau, a través de Maria Dolors Guàrdia, ens feia arribar a *Aspre i Pla* una presentació de diapositives en la qual s'exposava l'estat de la qüestió i es refermava aquesta hipòtesi. La presentació és nodrida, té 32 diapositives, i és força exhaustiva. Això ens ha animat a fer-ne un resum, que, en alguns casos hem complementat amb dades procedents de fonts diverses.

Els primers punts es refereixen a l'origen de John Cabot, el qual apareix a Anglaterra com a navegant venecià amb el nom de Giovanni Cabotto, o Zuan Caboto en venecià. Tanmateix, Cabotto no era nascut a Venècia sinó que n'havia obtingut la ciutadania. S'apunta com a llocs probables de naixença Gènova, Gaetta i Chioglia (sota el domini catalanoaragonès) pels volts de 1450. Cabot va desaparèixer en una nova expedició a Amèrica del Nord l'any 1498. A Espanya era conegut com Juan Cabote. D'altra banda, el cognom Cabot —que en català significa 'cap gros'— és freqüent en diversos punts dels Països Catalans. Tanmateix, el fet que l'ambaixador espanyol a Anglaterra el qualificués de genovès en una carta als Reis Catòlics va tancar el tema durant segles.

Entre els mapes de Sebastian Cabot un dels més destacats és un mapamundi en el qual al nord-est de la península ibèrica es llegeix el topònim «Canet»

Durant el s. XIX els biògrafs de Cabot van tornar a obrir l'interrogant en assenyalar que el cognom Cabot o Cabotto no existia a Gènova en el segle XV. Ricard Carreras i Valls va sostenir el possible origen català de Cabot el 1928 en el llibre *La descoberta d'Amèrica: Ferrer, Cabot i Colom* (Reus, 1928), amb pròleg de Luis Ulloa, l'historiador peruà que sostenia la catalanitat de Colom. Carreras i Valls argüeix el fet que alguns acompanyants de Cabot eren catalans i un d'ells, fra Boil —que el va acompanyar en el segon viatge— formava part de la primera expedició de Colom. Altrament, Carreras llegeix com a catalans alguns topònims de la costa nord-americana que figuren en l'esmentat mapamundi de Sebastian Cabot.

Com es pot veure, tot plegat són conjectures que prenen sentit en el marc d'una peculiar interpretació del context històric de la Catalunya del s. XV, en el qual, la Guerra Civil —el conflicte entre el rei Joan II i la noblesa— hauria empès algunes persones a encobrir el seu origen català.

Aquesta podria ser la llinda on hi havia la inscripció esborrada. FOTO: PERE BALADRON

En tot cas, hi ha la llinda de Canet. El Sr. Baladron diu: «suposo que el lector no se sorprendrà de saber que la importantíssima prova ha desaparegut. Sortosament, han quedat alguns testimonis de la seva existència. El primer és el de Josep Pella i Forgas, que explica, en la seva obra *Historia del Ampurdán*, que va veure aquesta divisa datada, segons ell el 1591, «a la Tallada», sense precisar de quina casa es tractava. Per la seva banda, Carreras i Valls explica que el propietari de la casa en qüestió, el nom del qual no dona, li va explicar que la inscripció «Spes mea in deo est» encara es podia llegir el 1926, i que, tot i no poder precisar-ne la data, estava segur que era anterior al 1600.

CARNS I EMBOTITS

Can Raliu

CARNS I EMBOTITS

Plaça Major, 6 - Tel. 972 64 06 03
LA BISBAL D'EMPORDÀ

C/ Major, 67 - Tel. 972 76 80 18
JAFRE

BASE escola de **dibuix i pintura**

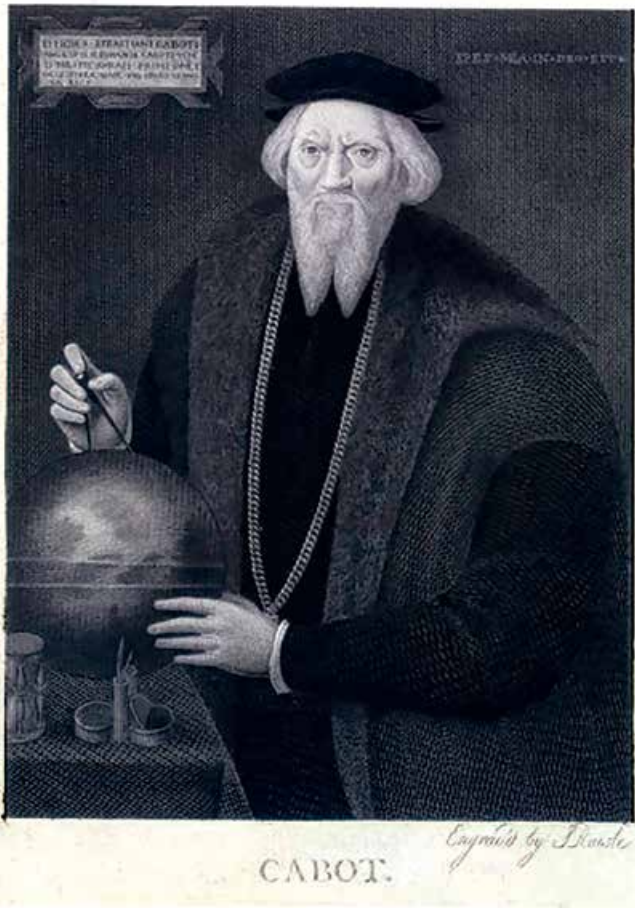
Iniciació i nivell avançat
Estudiants BBAA i d'arquitectura
Ensenyaments artístics
Plàstica infantil

FONAMENTS
TÈCNiques
PROCEDIMENTS
PAISATGISME
FIGURA

ensenyament personalitzat
la classe gratuïta *

BASE Carmen Roger
La Tallada d'Empordà
www.carmenroger.com

Informació:
T. 972 780 028
M. 687 892 858

Gravat còpia del retrat de Sebastian Cabot, obra de Hans Holbein destruïda el 1845. A la part superior dreta s'hi pot llegir el lema: «*Spes mea in Deo est*».

No cal dir que Josep Pella Forgas —historiador, jurista i polític— constitueix un testimoni del tot fiable i Ricard Carreras i Valls —historiador i arxiver—, també. Cal assenyalar, tanmateix, que si bé no cal dubtar de l'existència de la llinada, la coincidència amb el retrat de Sebastian Cabot pot ser merament accidental perquè aquesta cita bíblica és prou comuna. Tant, que, per exemple, és la divisa del grau 32 de la maçoneria de ritu escocès antic i acceptat. El Canet que

És aquesta constel·lació de coincidències i molt especialment la del lema i topònim el que atorga una suggestió gairebé irresistible a la idea d'uns Joan i Sebastià Cabot catalans i originaris de Canet de la Tallada

apareix en el mapamundi de Sebastian Cabot pot ser un altre dels diversos Canets que hi ha a la toponímia catalana i occitana (Canet de Mar, Canet d'Adri, Canet del Rosselló...) perquè és un topònim molt freqüent que es refereix a un canyar, un lloc de canyes. Fins i tot el fet que Mathew sigui el nom en anglès del patró de Canet, sant Mateu, també podria formar part del regne de l'atzar.

Tot i això, és aquesta constel·lació de coincidències i molt especialment la del lema i topònim el que atorga una suggestió gairebé irresistible a la idea d'uns Joan i Sebastià Cabot catalans i originaris de Canet de la Tallada. Malauradament, les conjectures i les coincidències no constitueixen proves.

Fins ara ningú no ha pogut aportar cap altra evidència. De l'existència d'una família Cabot a Canet al s. XV no n'hi ha rastre perquè la documentació parroquial o municipal d'aquella època ha estat destruïda.

Potser haurem d'esperar el retorn de John Cabot —o Joan Cabot—, engolit pels tenebrosos oceans hiperbòrics, per saber definitivament d'on era. Mentrestant, Terranova, El Labrador, Groenlàndia i tota la costa d'Amèrica del Nord romandran on eren, però un fil imaginari els unirà a Canet de la Tallada. Què més volem?

RAMON CASARES

Bar L'Empordanet
Joan Agustí Feliu

La Tallada d'Empordà
17134 GIRONA
Tel. 972 78 03 02

E.S. VERGES
Pedro Carvalho

Tel. 972 78 01 34
Ctra. 31 p. Km 357,8 - 17142 - VERGES (Girona)

Islàndia: pell freda, cor calent

Un recorregut pel país del gel amb els ulls curiosos del turista doblat de naturalista. La geologia s'imposa, però hi ha un lloc per a la fauna marina i els consells de viatge.

Des de feia molt anys sempre havia pensat que un viatge a Islàndia era la meua opció preferida. Per quina raó? Doncs la de més pes és la seva singularitat geològica. I vet aquí que aquesta passada primavera les nostres filles van trobar interessant la proposta i vam posar fil a l'agulla per anar-hi a l'estiu.

Iceland, terra de glaç, és una illa volcànica que té el "cor calent". Per què? La Terra té una crosta, l'escorça, sota la qual hi ha materials fosos, el magma¹, a altes temperatures i pressions. Aquesta crosta no és d'una sola peça, sinó que està trencada en fragments que anomenem plaques tectòniques. Doncs bé, Islàndia està just a sobre el límit entre la

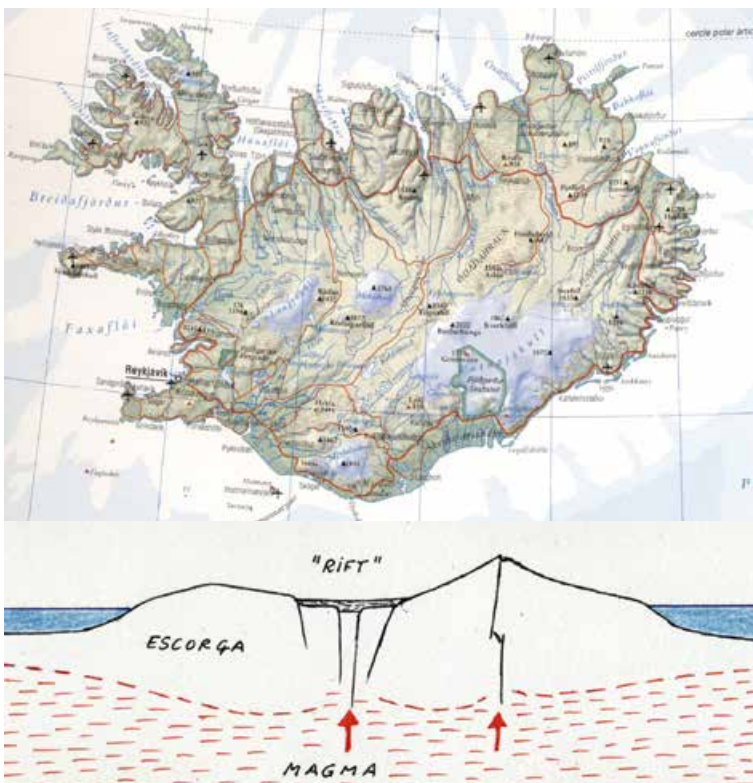
placa d'Europa i la placa d'Amèrica; la dorsal² de l'Atlàntic la travessa de NE a SO i és la responsable de l'activitat volcànica a l'illa. L'activitat d'aquesta dorsal fa eixamplar l'Atlàntic dos o tres centímetres cada any. És una illa jove, uns vint milions d'anys, comparada amb l'Atlàntic, que en té uns 150 milions.

La seva latitud n'explica el rigor del clima. És d'influència oceànica i fred, una mica mitigat pel corrent del Golf, provinent del Carib i càlid, que banya les seves costes. A finals de juliol les temperatures oscil·laven entre els 8 i els 16 graus. El vent hi bufa gairebé sempre, i, poc o molt, hi plou cada dia. Nosaltres vam programar fer dos dies pel sud de l'illa, dos dies pels voltants de Reykjavík i tres dies pel nord. La volta

sencera es pot fer en 8 o 9 dies dormint cada dia en un lloc diferent, fins i tot els islandesos mateixos la fan un cop de tant en tant.

Foc i gel

El nostre centre d'interès al sud era visitar la zona volcànica recoberta de geleres, "foc latent sota el glaç". El primer dia plovia i feia molt de vent, la sensació de fred era més gran del que deia el termòmetre. Tot anant-hi travessem extenses zones basàltiques de superfície totalment abonyegada.

Mapa d'Islàndia i perfil de la seva escorça.

Zona basàltica abonyegada. FOTO: RAFAEL HEREU

1 Barreja de minerals, gasos, aigua i volàtils en estat de fusió.

2 Serralada submarina amb una depressió central, rift, que té una fractura per on s'injecten laves que provoquen l'eixamplament del fons oceànic.

El color negre del basalt queda una mica camuflat per la colonització de molses i líquens al seu damunt. De tant en tant podem veure algun salt d'aigua, n'hi ha molts! Arribem al llac de Jökulsárlón, a la base de la gelera de Vatnajökull, de 12.000 km², més de cinc milions de vessanes. Allà els icebergs que es desprenen de la gelera van navegant pel llac que comunica amb el mar. En aquell dia plujós, el paisatge ofería una gamma de grisos on destacava el color blau cel dels blocs de gel. A la platja hi vam poder veure una foca.

Iceberg al llac de Jökulsárlón. FOTO: RAFAEL HEREU

De tornada vam parar a Black Beach, la platja negra. La sorra, formada a partir del basalt, és ben negra i contrasta amb el blau del mar i el verd dels prats. S'hi poden observar columnes basàltiques talment fossin un orgue amb els tubs en forma de prismes hexagonals. El mar, una mica embravit, estava farcit de frarets, ocells abundants a Islàndia.

Prop de Reykjavík, i al bell mig del rift, depressió que segueix la fractura de la dorsal, hi ha el camp termal de la zona de Geysir. Justament dona nom a un dels fenòmens més espectaculars de veure, els guèisers. Com un rellotge, cada sis minuts el guèiser escup una columna d'aigua i vapors fins una alçada que oscil·la entre els 20 i els 70 m.

Black Beach. FOTO: RAFAEL HEREU

Columnes basàltiques. FOTO: RAFAEL HEREU

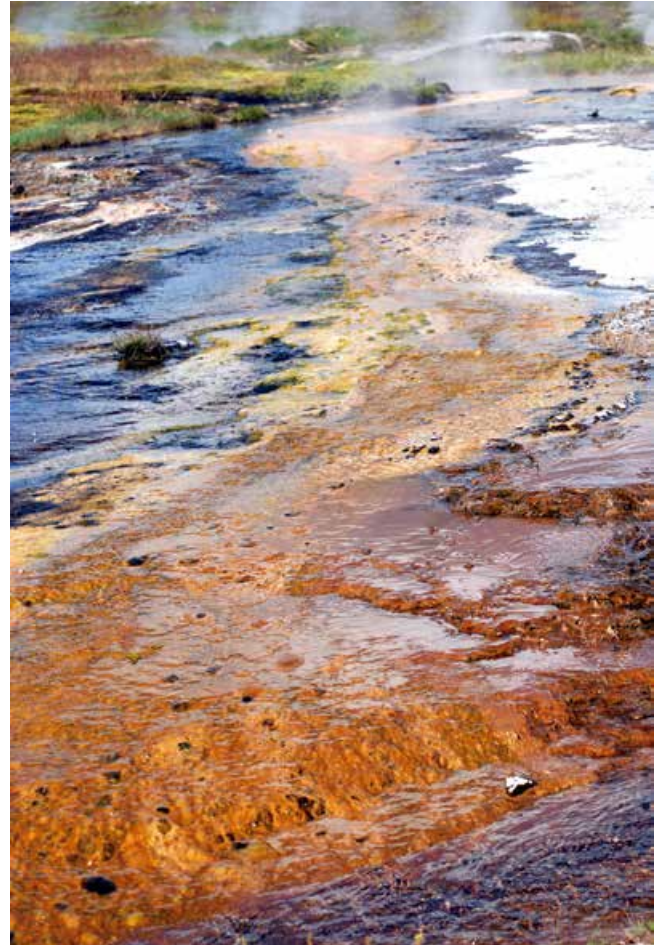
L'aigua calenta, carregada de minerals, en escolar-se per terra deixa concrecions minerals que semblen una simfonia de colors. Prop d'aquí hi ha l'espectacular doble salt d'aigua de Gullfoss, on, si fa sol, sempre veus l'arc de Sant Martí format a l'atmosfera carregada d'esquitxos d'aigua.

Guèiser. FOTO: RAFAEL HEREU

Gullfoss. FOTO: RAFAEL HEREU

Solfatares. FOTO: RAFAEL HEREU

A l'aguait de les balenes

Si la meitat sud de l'illa està ocupada per les geleres, a la meitat nord el paisatge reflecteix l'empremta del gel en el decurs del temps: fiords i àmplies valls glacials dominen el paisatge. La carretera sembla un tobogan que serpenteja per aquestes valls. Cap al nord el nostre objectiu era anar a veure balenes.

Acabant la immersió. FOTO: RAFAEL HEREU

Vam fer estada en una cabana prop d'Ákureyri, la segona població després de la capital. L'endemà d'haver-hi arribat, com que feia bon temps, ja hi vam anar. Des de la meitat del fiord se surt amb unes barques on pugues ben equipat amb una mena de vestit gruixut, impermeable i salvavides que et fa sentir com una foca. El vaixell emprèn el rumb cap a mar obert, però ja abans d'arribar-hi vam trobar les balenes. Les més comunes dins els fiords són les geperudes, però també se'n poden veure d'altres i fins i tot dofins. Un tripulant, des de la torre d'observació del vaixell, informava de la presència de balenes d'una manera ben curiosa i eficaç. L'eix del vaixell era la direcció dotze-sis d'un rellotge, les dotze eren proa i les sis eren popa. Quan veia una balena deia: a les tres, o a les 10, o a les 4..., i d'aquesta manera tothom la localitzava ràpidament. Va ser emocionant, són d'aquelles imatges que només has vist als documentals o als llibres, i ara les tens reals i en primer pla. En vam veure una vintena.

Prop d'Ákureyri vam visitar la zona termal de Mývatn. Tot anant-hi vam aturar-nos a veure el salt d'aigua de Godafoss. Pels voltants vam poder apreciar una mostra característica de la vegetació d'aquestes terres: plantes herbàcies i arbusts molt baixos que aprofiten l'època sense neu per tenir activitat. Hi ha molt pocs arbres. Segles enrere hi havia boscos de bedolls i de salzes que van ser tallats per obtenir llenya i deixar superfícies de pastures per als ramats. De fet l'erosió per la manca de vegetació d'aquests paisatges tan abruptes i fràgils alhora és un dels principals problemes d'Islàndia actualment.

Godafoss. FOTO: RAFAEL HEREU

A Mývatn hi ha molts cons volcànics i un espectacular camp termal: solfatares, vapors calents i fangs bullents ens oferien un paisatge que no sembla d'aquest planeta. Tot un ventall de colors càlids i el terreny fumejant et sorprenien amb fortes olors. Crec que gairebé s'hauria de dur mascareta per visitar aquest lloc.

Mostra de la vegetació. FOTO: RAFAEL HEREU

Aquest indret també ofereix llacs d'aigües sulfuroses calentes, entre 35 i 40 graus, on poder banyar-se. Cada vegada que un volcà entra en erupció pot fer canviar la temperatura de les fonts termals naturals. Les zones que estan més preparades per al bany destinat a turistes aprofiten l'aigua de refrigeració d'algunes indústries o centrals hidrotèrmiques. És una sensació agradable i estranya, sents l'aigua llefiscosa que et llisca més sobre el cos del que estem acostumats.

De tornada cap a Reykjavík vam tenir la sort de veure una vintena de foques que tranquil·lament reposaven sobre les roques d'un fiord. Cavalls i ovelles són la fauna domesticada que predomina arreu.

Al final sempre has de valorar el viatge. Islàndia és un país car, tant dormir com menjar, però si t'allotges en una cabana o en una *guesthouse* disposes de cuina per poder esmorzar i sopar a casa, cosa força més assequible. Sapiguen que el vi i totes les begudes alcohòliques només es poden comprar a botigues especialitzades. Una opció que molta gent tria quan es vol fer la volta sencera és la de furgoneta equipada per dormir.

Pel que fa a la natura, per aquells a qui ens motiva i ens agrada, tot el conjunt és espectacular, res et deixa indiferent. El simple fet de travessar en cotxe l'illa és centre d'interès. L'abundància de l'aigua en els seus paisatges és un element alhora encisador i relaxant, que, afegit a un ritme ben pausat, et permet gaudir molt satisfactòriament d'uns dies de vacances.

RAFAEL HEREU

El valor de les activitats extraescolars

Sobre les activitats extraescolars hi ha opinions diverses, a vegades coincidents, sovint contraposades. Hem fet un cop d'ull a allò que en pensen alguns nois i noies del municipi, a partir d'uns escrits que ens han fet arribar.

Darrerament les activitats extraescolars —les que es fan fora de l'horari escolar— són objecte de discussió. Ja fa temps que hi ha veus que alerten del fet que hi pot haver un excés d'hores dedicades a aquestes activitats i que molt sovint responen més a l'interès de les famílies per “col·locar” els nois i noies en les hores posteriors a la jornada escolar que no pas a allò que els interessa veritablement.

En un sentit oposat, es considera que aquestes activitats tenen un contingut educatiu important. Des d'aquest punt de vista, s'acostuma a assenyalar que, quan no són gratuïtes, contribueixen a eixamplar les diferències educatives.

Sembla que la soledat o la possibilitat de “no fer res” es perceben com quelcom negatiu i amenaçador

**CONSTRUCCIONS
EL PUIG SEGALÀ SL**

Albert Urtós

Ctra. Figueres s/n 17134 La Tallada d'Empordà
 ☎ 676 04 24 94
 ✉ conselpuigsegalar@hotmail.com

No és un problema menor, atès que un punt clau d'aquesta qüestió és la dificultat de conciliar la vida laboral i familiar amb els horaris escolars. Al nostre país aquest aspecte es veu agreujat pel fet que —en relació amb els països propers— la jornada laboral és especialment perllongada.

Per enllestir aquest breu resum de la qüestió, cal assenyalar que darrerament s'ha reivindicat el retorn al carrer com a espai de lleure, de joc i de socialització. En aquesta reivindicació hi ha implicats aspectes relacionats amb la seguretat de l'espai públic —pel que fa al trànsit i a la vigilància— i la seva capacitat per acollir relacions més igualitàries i transversals entre els nois i noies.

Per fer una primera ullada a aquesta qüestió, hem volgut copsar l'opinió dels nois i noies del municipi sobre el tema. Malauradament no ha estat possible reunir-los al voltant d'una taula com havíem fet en ocasions anteriors. A canvi, algunes noies i nois ens han fet arribar per escrit les seves opinions. Cal dir que en la majoria dels casos consideren molt favorablement les activitats en què participen.

Un primer aspecte en què coincideixen algunes respostes és el del que en podríem dir “efecte de dissipació d'energia”. Diu en Mateu Vila Pareta: “A les extraescolars, a més d'ajudar-me a treure energia,(...) faig amics i no estic avorrit a casa...”. Hi ha la idea que cal dissipar l'energia i que la soledat —romandre “a casa”— és sinònim de tristor, de rutina. Si no fos per les extraescolars “et quedaries molta estona al pati o les tardes lliures a casa. És guai tenir coses a

Quin tipus d'aprenentatges?

De fet, la majoria dels nois i noies que han respost assenyalen que les extraescolars serveixen per "aprendre coses noves", com diu en Mateu. La Carla encara precisa més: "El bàsquet m'ajuda a aprendre què vol dir formar part d'un equip i aprendre a lluitar per millorar". Així doncs, hi troben aprenentatges, però aquests aprenentatges semblen diferents dels que s'assoleixen en format escolar i aquest sembla ser el valor específic de les extraescolars.

Ara bé, en què consisteix aquesta diferència? És indubtable que les extraescolars constitueixen una "experiència", o sigui quelcom que va més enllà del coneixement estricte. L'experiència s'entén com una situació més oberta i menys mediatitzada que la de l'aula, en què els nois i noies se senten més lliures, menys obligats. Per això la Laura parla en primer lloc d'"emoció". L'Andrea Gibert Cruz és encara més explícita: "Personalment m'encanten les extraescolars. Vaig descobrir

fer. Ho dic sincerament", diu la seva germana, Carla Vila Paretà. I remarca la sinceritat perquè es podria entendre que el més natural en una persona de la seva edat és voler romandre desocupada, ociosa. Les extraescolars cobreixen, doncs, la necessitat de donar contingut a un temps que podria ser buit, en el qual es podrien acumular a l'interior energies negatives. Sembla que la soledat o la possibilitat de "no fer res" es perceben com quelcom negatiu i amenaçador.

Al seu torn, la Laura Piñol, de 14 anys, veïna de Tor, està molt contenta amb el jujitsu —una mena de karate— que fa des de fa dos anys al CER de l'Escala. "Un dels moments emocionants és haver de fer l'examen davant del Sensei (professor) i canviar de cinturó". La Laura veu l'interès i el sentit d'aquesta activitat: "a les classes ens ensenyen a defensar-nos en situacions complicades".

Com es pot veure, la Laura descriu aquesta activitat en termes semblants a les activitats lectives de l'institut (parla d'"exàmens", "classes" i "professor"). Tot i que això no sembli importar a la Laura, el fet que moltes activitats extraescolars tinguin un format escolar és una de les coses que es valoren negativament per part de qui considera que les hores de classe al nostre país són excessives.

l'hípica i ara és la meva passió. Amb ella comparteixo moltes experiències amb els meus companys d'equip i fa que maduri i sempre lluiti per esforçar-me amb les exhibicions, sobretot si caic del cavall. És sempre una superació". L'Andrea parla de "passió", "experiències", de "superació", de "lluita" i de relació amb els companys. Com es pot veure aquí hi ha tot un extens camp en què es confirmen determinats valors ètics de la manera més eficaç: posant-los a prova i exercint-los. Es tracta d'un tipus de coneixement relacionat amb la pràctica. Això l'Andrea ho viu com quelcom extraordinàriament valuós que contribueix a definir la seva identitat personal.

glaC

GLOBAL ALIMENTÀRIA CATALANA S.L

Menjars del món

Mercagirona - local 23
17005 GIRONA

Tel. 972 396 931
globalcatalana@gmail.com

A partir d'una determinada edat allò que es fa, si no es vol que esdevingui una "obligació", ha de reposar en la "raó", o sigui ha de tenir un perquè, una justificació

Aquest darrer és un tret especialment significatiu per a nois i noies en el període adolescent. La pròpia personalitat es desenvolupa dins d'aquelles situacions que es viuen com a autèntiques, en què un esdevé el protagonista i per tant el responsable d'allò que li esdevé. Aquesta experiència, encara que sigui formalitzada o que comporti un repte intel·lectual, es valora per allò que té de plaent i perquè justament ajuda a descobrir —a esdevenir-ne conscient— aquelles coses que aporten benestar. "Les extraescolars m'aporten alegria, perquè em fan riure... pels amics amb qui estic o els profes quan fan jocs divertits que fan molta gràcia", diu la Carla Vila. I assenjala precisament que "aquest any m'agrada molt l'anglès". Segurament seria molt difícil que un noi o una noia parlessin d'aquesta manera d'una activitat estrictament escolar. I tindrien raó, perquè l'escola és un àmbit molt més pautat, programat i sotmès a avaluació que dirigeix l'esforç cap a l'adquisició de capacitats relacionades amb el coneixement abstracte, que, al capdavant és el més potent.

Obligació i llibertat

"Quan era molt més petit feia les extraescolars per obligació, no tenia ús de raó (...) Ara m'agrada molt fer-les", diu en Mateu. Amb aquestes paraules assenjala dues qüestions interessants. En primer lloc, que en la infància les coses es fan per obligació, perquè ho decideixen els adults. Ara bé, com que en Mateu parla de l'"ús de raó", podem entendre que aquesta "obligació" no és una imposició sinó quelcom donat, quelcom que es fa perquè sí, sense cap raó. A partir d'una determinada edat allò que es fa, si no es vol que esdevingui una "obligació", ha de reposar en la "raó", o sigui ha de tenir un perquè, una justificació. Aquest "perquè" és el que donarà valor i plaer a l'activitat, el que farà que "m'agradi molt fer-les".

Si ens aturem a pensar en aquesta necessitat de justificació veurem que al darrere hi treu el nas l'aspiració de poder triar entre diverses opcions, o sigui, de tenir llibertat, de poder exercir la voluntat. "El que més m'agradaria fer, a part d'alguna que ja faig, seria ping pong i hoquei." En Mateu té desitjos i els expressa, però com altres nois i noies, els "raona" parlant d'allò que pot aprendre i del perill de no fer res.

Queda molt poc per fer el pas que —amb un resum del camí recorregut— anuncia en Sergi Gibert Cruz, el germà de l'Andrea: "Les extraescolars quan ets petit van bé perquè coneixes molta gent. Sovint les trien els pares per horaris o perquè creuen que són bones per al nostre desenvolupament motriu i psicològic, fins que triem per nosaltres mateixos com ara jo, que em gestiono el meu temps, gaudint del meu entorn amb bicicleta i els amics". El que ens diu en Sergi és que arriba un moment que "els amics" són el que pot omplir aquest buit que havien d'ocupar abans les extraescolars. I "els amics" són l'encarnació de la llibertat en l'ús del temps —"em gestiono el meu temps"— i de l'espai —"gaudint de l'entorn amb bicicleta". Certament, aquest és un altre nivell: ja no cal justificar-lo ni amb els aprenentatges ni amb l'horror de no fer res. Això sí, l'amistat veritable comporta obligacions mútues i per més ràpid que vagi la bicicleta, ni l'espai ni el temps són infinits per a les persones. Aquest és l'aprenentatge a què finalment estem abocats, amb extraescolars o sense.

RAMON CASARES

El conseller d'Educació, Josep Bargalló, en la presentació del nou model el dia 23 d'octubre de 2018.

Estic convençuda que *el coneixement de la llengua i dels valors socials d'un país és necessari per acceptar i valorar qualsevol cultura diferent de la nostra.*

Revisió del model lingüístic

Recentment hem pogut llegir la notícia que el Departament d'Ensenyament ha revisat el model lingüístic educatiu català, per tal de donar resposta a la realitat social i preparar els alumnes per ser competents al llarg de la seva vida en el món actual.

“S'entén que el català és «llengua de cohesió» i el seu aprenentatge és «indispensable» per construir una societat plural com la catalana”, va manifestar Josep Bargalló, conseller d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, el dia de la presentació del nou projecte lingüístic. Per tant, tal com indica el nou model lingüístic, el català continuarà essent la llengua vehicular i vertebradora del sistema educatiu per garantir-ne el coneixement a tot l'alumnat i afavorir-ne l'ús.

El document sobre el nou model es titula “L'aprenentatge i l'ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural”. Segons un fragment rellevant, “l'educació plurilingüe va més enllà de l'ensenyament de diverses llengües. Implica que totes les llengües comparteixen un mateix objectiu, el desenvolupament de la competència comunicativa dels parlants, i suposa la utilització de diferents idiomes com a vehicle per a l'adquisició de nous coneixements” (*Model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya*. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya).

L'educació plurilingüe, que planteja el model lingüístic català, no pretén tan sols l'aprenentatge de diferents llengües com a assignatures independents, implica que totes les llengües, les pròpies i les que s'estan aprenent, es treballin conjuntament en el marc d'altres assignatures. Hi ha molts centres de secundària que ja fa temps que imparteixen diferents assignatures en anglès i el resultat ha estat positiu. Per aconseguir aquest objectiu, durant uns anys la Generalitat va engegar programes de formació de llengua anglesa per a docents a Anglaterra i Irlanda. Això va permetre que alguns professors comencessin a introduir l'anglès a l'aula.

Aquest curs, aollint-se al programa Erasmus + de la Unió Europea per a la millora educativa mitjançant el plurilingüisme, el Departament

d'Ensenyament ha facilitat que uns quants docents de centres educatius de Catalunya facin estades d'una setmana a centres de secundària de diferents països europeus, on s'imparteix el mètode d'educació plurilingüe. Es una bona iniciativa per continuar i consolidar-ne l'aplicació aquí a Catalunya.

Les nostres escoles presenten un model de societat plural i diversa, en què trobem alumnes de tots els indrets del món. Aquesta riquesa cultural encara no l'hem sabut aprofitar com una oportunitat

El nou model determina l'aprenentatge de diferents llengües com el xinès, l'àrab, l'alemany i el francès, entre d'altres, a l'ESO. Evidentment que el coneixement d'aquestes llengües seria obrir una porta al coneixement de la cultura d'aquests països, i per tant, la idea d'escola plurilingüe començaria a agafar forma. Però en una escola, igual que en una societat, tot és molt complex, per tant, s'ha de partir d'un canvi de mentalitat des del Departament d'Ensenyament al Projecte Educatiu del Centre. Tenir molt clar que una escola plurilingüe comporta un treball en tots els àmbits, des de la preparació i formació dels docents i l'adequació dels continguts curriculars fins a l'estratègia de convivència social del centre, perquè l'aprenentatge d'aquestes llengües ha de ser integral i transversal. És a dir, ha de partir de la integració de la nova llengua a l'aula, començant per aprendre conceptes bàsics per relacionar-nos, com saludar, demanar quelcom, vocabulari de la classe...

Canvi de mentalitat i més mitjans

Sovint, des del Departament d'Ensenyament s'han promulgat nous decrets educatius que comportaven canvis, però sense anar acompanyats de la preparació adient. L'experiència ens diu que moltes vegades els nous projectes es queden al paper o no s'executen correctament. Explico un exemple que ajuda a entendre com s'ha implantat un canvi important molt recentment. El Departament d'Ensenyament ha canviat el tipus d'avaluació de l'alumnat per tal d'aconseguir una avaluació més personalitzada de l'aprenentatge. La idea és bona, però no s'ha fet la suficient formació al professorat per tal de preparar-lo.

La majoria de famílies de la nostra societat estan molt mentalitzades que l'aprenentatge dels idiomes és molt important per als seus fills i filles. Però sovint la realitat dels centres és que no es disposa del professorat necessari per dividir grups i obtenir així una atenció personalitzada. *Una mesura necessària per a la implantació del nou projecte passa per augmentar la plantilla de professorat capaç d'impartir la seva assignatura amb la llengua que es vol aprendre.*

Les llengües s'aprenen utilitzant-les, ho hem pogut comprovar en l'aprenentatge de l'anglès a les nostres escoles.

L'experiència ens diu que moltes vegades els nous projectes es queden al paper o no s'executen correctament

Fa molts anys que l'anglès s'ensenyava des de Primària, però fins que no s'ha implantat un aprenentatge més integral, els alumnes no han adquirit el nivell acceptable que es demana al món laboral o a la universitat, i tot i així, són moltes les famílies que inverteixen perquè els seus fills i filles assisteixin a classes d'anglès extraescolars.

A les nostres aules, tenim diversitat d'alumnes que tenen com a llengua primera l'anglès o el francès o el castellà o l'àrab o el xinès o el rus, entre altres; introduir en la dinàmica del centre la font de coneixement d'aquest alumnes pot ser un bon recurs per a l'aprenentatge en tots els aspectes. L'ensenyament de llengües estrangeres, amb una metodologia enfocada a l'ús quotidià i a la comunicació, ajuda a consolidar un millor aprenentatge. Quant a la metodologia d'aprenentatge de les llengües, no es poden deixar enrere les noves tecnologies, i el nou Model Lingüístic ho té ben present. Insisteix que els ordinadors a l'aula amb els programes lingüístics milloren l'aprenentatge individualitzat i afavoreix l'expressió. Internet ofereix un gran ventall de programes i informació sobre un idioma que possibilita l'aprenentatge.

La Cuvée
de la Plaça

Vins nacionals, estrangers i internacionals procedents de viticultura respectuosa

La Cuvée de la Plaça
Plaça del vi, 3 - 17001 GIRONA (Girona)
☎ 972 22 72 75 - ✉ lacuveedelaplace@cuveegirona.com

Cuvée
Girona

Cuvée Girona SL
c/ Major, 17 - 17134 LA TALLADA D'EMPORDÀ (Girona)
☎ 972 78 04 98 - ✉ cuveegirona@cuveegirona.com

Autonomia dels centres

“La decisió sobre el moment en què s’introdueix l’ensenyament de les diferents llengües així com sobre les llengües que s’imparteixen com a primera o segona llengua estrangera depèn del context sociolingüístic de cada centre i així ha de quedar recollit en el seu projecte lingüístic” (*Model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya*. Departament d’Ensenyament. Generalitat de Catalunya).

El centre educatiu té llibertat d’actuació per implantar l’aprenentatge de diferents llengües segons les seves possibilitats, el model social que predomina i les necessitats de la societat on està ubicat el centre

Un dels punts claus del nou Projecte Lingüístic és que dona autonomia al centre per desenvolupar-lo. És a dir, el centre educatiu té llibertat d’actuació per implantar l’aprenentatge de diferents llengües segons les seves possibilitats, el model social que predomina i les necessitats de la societat on està ubicat el centre. Segons han dit els mitjans de comunicació, ampliar l’aprenentatge de les llengües als centres de Secundària permetria que els alumnes s’iniciessin en l’aprenentatge de llengües de països emergents econòmicament com la Xina i els països àrabs. Podem comprovar que la Xina és un objectiu comercial i que el coneixement d’aquest idioma pot oferir un ventall de possibilitats de treball a empreses que treballen amb aquest país. La mateixa teoria la podem aplicar en el coneixement d’altres idiomes.

Resumint, podríem dir que la introducció d’un ensenyament plurilingüe als nostres centres de secundària és un bon projecte, sempre que totes les parts implicades actuïn amb responsabilitat. El Departament d’Ensenyament ha de proporcionar els recursos necessaris com l’augment de plantilla docent preparada per desenvolupar aquesta tasca, i la reducció d’alumnes per aula. Els centres educatius han de saber gestionar els recursos programant de manera efectiva segons les necessitats del centre. I les famílies han de col·laborar i facilitar l’aprenentatge dels seus fills i filles. Si es donen aquestes característiques, de ben segur que aquest nou model lingüístic serà un èxit.

ROSER BAGUÉ PARETAS

MAPFRE

OFICINA DE VERGES

Plaça Onze de Setembre, 10
T 972 78 08 08 F 972 78 05 42
 17142 VERGES
 Email: mustel@mapfre.com

SOM MUSICALS

Cada dissabte La Caseta és ocupada per petits i petites Picasoques que desenvolupen un món musical que ja duen al seu interior des d'abans del naixement. Som musicals: la música ens envolta, ens permet expressar-nos i ens infon benestar.

*No es pot
separar la música
de la vida...*

Pau Casals

Tots els infants són intrínsecament musicals, la comunicació en els primers anys de vida és comunicació sonora basada en elements musicals; el to, la intensitat el ritme, la durada...

Aquesta expressió sonora, variada i important es converteix en la primera font d'aprenentatge d'un nadó.

Abans que la paraula hi ha la música: el cervell humà, abans que per al llenguatge o per a qualsevol altra activitat, està fet per entendre la música.

Els infants entenen molt la música, la reben com un mitjà de comunicació i d'expressió, com a element lúdic que els aporta benestar i que constitueix una base fonamental en els seu desenvolupament físic, mental i emocional.

Som musicals

Moltes investigacions relacionades amb la música i la primera infància ens confirmen aquest fet i ens donen pistes per explicar com entenem aquest llenguatge els primers anys de vida.

Tot i néixer amb capacitats per entendre i expressar-nos de manera musical, perquè aquestes madurin és necessària una interacció positiva en l'ambient amb estímuls adients.

L'etapa 0-3 anys és una etapa essencialment de comunicació no verbal en la qual els infants comencen a comunicar-se amb elements que tenen a veure amb la música. Els nadons es comuniquen amb els ulls, l'augment de l'activitat motora, el somriure, el gest facial, però la més important i variada comunicació es produeix amb la comunicació sonora i aquesta és la seva primera font d'aprenentatge. Els infants creen el seu codi, un sistema de comunicació basat en elements musicals: el to, la intensitat, el ritme, la durada...

Cada dissabte els petits picasoques fan nous descobriments musicals.

La mare o el pare acompanyen els infants durant la sessió.

Ens trobem amb una etapa preverbal en la qual l'infant necessita un procés maduratiu per arribar a la parla, però no existeix una etapa premusical, sinó que són precisament els elements musicals els primers que l'infant entén i utilitza per comunicar-se.

Immediatament després de néixer, els nadons poden sincronitzar els seus moviments al ritme de la veu de la mare. Per a l'infant no hi ha separació entre música i moviment, no hi ha música sense moviment, la música comença sempre des del moviment.

La música per escoltar i ballar aporta benestar.

Quan un nadó neix ja ha escoltat de forma intrauterina el batec de la seva mare 26.000.000 de vegades. Per tant, és lògic pensar que un infant arribi al món amb el desig de sincronitzar el que sent amb el seu moviment corporal.

A partir dels tres anys, escoltar, tocar, mirar, cantar... són les eines bàsiques per descobrir el món de la música. La pràctica activa de la música des de les primeres edats és una experiència que permet el desenvolupament de la sensibilitat, la creativitat i l'augment de l'atenció i la capacitat de concentració i memòria i l'estimulació dels sentits i l'equilibri.

Com a mare em vaig adonar de la importància de cantar i de compartir moments en què no hi hagués res més que música per poder escoltar i ballar

La música és l'estímul que activa més parts del nostre cervell connectat i relacionat amb diferents àrees, ja que proporciona el desenvolupament dels dos hemisferis.

Una de les raons per les quals la música produeix efectes tan positius en l'infant és precisament la relació que té amb els vincles afectius i emocionals. Les mares han cantat cançons de bressol als seus fills, cançons en què expressaven els seus sentiments i emocions. Mitjançant aquestes cançons els nadons han rebut els primers missatges emocionals i afectius.

A l'escola, la música representa per a l'infant un llenguatge més de relació amb els altres. La música, i en especial la cançó, li dona possibilitats d'interactuar amb els altres, de sentir-se part d'un grup, i alhora de reforçar la seva identitat i autoestima.

Els infants creen el seu codi, un sistema de comunicació basat en elements musicals: el to, la intensitat, el ritme, la durada...

Segons el pedagog Edgar Willems, "la música té una relació directa amb la vida afectiva".

El projecte musical PICASOQUES

Picasoques va néixer aquest passat estiu fruit de la meua experiència com a docent en el món de l'escola de música i també de la meua experiència personal de mare.

Com a docent, tenia ganes de viure i fer viure els inicis musicals de l'infant d'una manera diferent, molt més lúdica, sensorial i experimental, i sobretot en grups reduïts on pogués donar l'atenció que cada infant necessita i requereix.

De la meua experiència com a mare em vaig adonar de la importància de cantar i de compartir moments en què no hi hagués res més que música per poder escoltar i ballar, i el benestar que això ens aportava a la Júlia i a mi.

No vull separar en cap moment aquesta "descoberta del món musical" del vincle amb la família. Per aquest motiu, els infants d'1 i 2 anys sempre estan acompanyats pel pare o la mare durant la sessió. Amb els infants de 3 i 4 anys fem de manera més esporàdica una sessió de música compartida amb la família i moltes vegades en aquestes sessions els pares es converteixen en "alumnes" dels seus propis fills i filles.

Les sessions de música de Picasoques de cada dissabte al matí s'han convertit en grans descobriments tant per als petits "picasoques" com per a les seves mares, pares i per a mi mateixa.

Gràcies, Tura, Koe, Mateu, Julià, Laia, Joan, Rita, Guillem, Aina i Irene i famílies per compartir tants somriures i mirades d'il·lusió cada setmana. I a tots aquells nens i nenes amb qui en algun moment hem fet música junts.

BIBLIOGRAFIA:

Gelabert, Dàmaris. *Mètode d'estimulació musical TOTSONA. 0-6 anys*

NÚRIA ABULÍ QUINTANA

SOBRE LES FESTES DE NADAL

L'enquesta intenta reflectir l'opinió que tenen els veïns del nostre municipi sobre les festes de Nadal, com les viuen i en quin grau participen en les nombroses celebracions i activitats que hi tenen lloc.

Hem discriminat les dades per franges d'edat per tenir una visió més "generacional". Així, les 76 enquestes contestades han estat distribuïdes tal com es veu a les taules de dades.

El criteri que s'ha seguit per traduir les respostes de lletres en dades numèriques ha estat el següent:

Cada xifra de les caselles és el resultat de la mitjana aritmètica de les respostes que ha donat cada franja d'edat a un ítem determinat. Així, per exemple, si ens fixem en la pregunta n. 1, el conjunt de les 22 respostes de la franja 31-50 ANYS ha obtingut un 3,1 en l'ítem "Solidaritat".

El Nadal, per tant, té per a aquesta franja un sentit força elevat de solidaritat i fraternitat.

En efecte, les respostes entre 2,6 i 4 es poden considerar "positives", mentre que les que oscil·len entre 1 i 2,4, negatives, i cada xifra indica la graduació en un i altre sentit. És a dir:

Passem ara a comentar les xifres de l'enquesta.

1. Quin sentit té per a tu el Nadal? Per a cada ítem marca el grau que consideris (gens / una mica / bastant / força)

Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Religiós	1,8	2,1	1,8	2,7
Solidaritat	2,5	3,1	2,6	3,1
Familiar	4	4	3,2	3,8
Purament festiu	2,8	2,5	2,5	1,8

El "sentit religiós" del Nadal és el menys valorat. Només la franja de més edat el té com a positiu, i encara pels pèls (2,7). La poca valoració que en fa la franja 12-30 (1,8), la generació més jove, no és d'estranyar en aquest camí cap a una "secularització" d'unes festes originalment religioses. La "solidaritat", sortosament, aprova en totes les franges,

mentre que l'ítem "familiar" triomfa plenament. Certament les festes nadalenques són molt familiars. El "purament festiu" aprova en totes les franges excepte en la dels més grans: ve a indicar que, en general, cada cop les festes són períodes de descans en relació amb l'estrès laboral, tot i que per als pares de criatures no ho són tant.

2. Indica el grau d'implicació i intensitat (gens / una mica / bastant / força) amb què vius cada festa

Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Nit de Nadal (Tió / arbre)	3,5	3,5	2,6	2,7
Nadal i Sant Esteve	3,4	3,4	3	3,3
Cap d'Any	3,5	3,5	2,4	2,2
Reis	3,4	3,5	2,4	2,9

Com era d'esperar, les celebracions familiars de les festes de Nadal tenen més rellevància entre els adolescents i els pares més joves, la 1a i 2a franges d'edat. Mentre que per a la 3a i 4a, si de cas, decreix una mica. De totes maneres hi ha un aprovat general, àdhuc amb notables i quasi excel·lents.

Només suspenen lleugerament els "Reis" de la franja 51-70 (2,4), potser perquè ja no els porten res, i el "Cap d'Any" dels *plus âgés* (2,2), segurament perquè ja no estan per gaires ingestes alcohòliques i els ha passat l'edat d'anar a veure la sortida del sol al Cap de Creus.

3. Indica el grau d'intensitat i implicació (gens / una mica / bastant / força) amb què vius els actes i celebracions nadalenes.

Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Celebracions litúrgiques (Missa del Gall, de Cap d'Any, de Reis)	2	1,6	1,9	2,5
Cantada de nades Concerts de Nadal	2,2	2,5	2	2,1
Quines o sorteigs de Nadal	2,4	2,8	1,7	2,2
Cavalcada de Reis Pessebres vivents	2,5	3,3	2,1	2,1
Col·labores en alguna causa solidària?	1,8	2,9	2,2	2,2

A jutjar pels resultats, les celebracions i activitats de les festes nadalenes no passen pel seu millor moment, com si la gent ja estigués una mica cansada "del mateix rotllo de cada any" i no trobés aquella pulsio festiva que s'hauria d'escampar per l'espai públic. Efectes de l'excessiu mercadeig de la festa que s'ho emporta tot, fins l'alegria del Nadal? Les celebracions litúrgiques només treuen un aprovat pelat (2,5) en la quarta edat i suspenen rotundament en les altres tres. La segona edat (31-50) és l'única que fa una valoració positiva de la "Quina o sorteigs de Nadal" (2,8). Segurament que si els més menuts haguessin donat la seva opinió sobre la "Cavalcada de Reis" n'hauria sortit un 4 (la puntuació més alta), tanta

és la màgia i il·lusió amb què viuen la festa, però dels dotze en endavant es va perdent aquella màgia oriental (2,5 a la 1a franja). La segona franja és la que millor la puntua (3,3), segurament perquè entre ells hi ha molts pares que tenen fills petits, s'impliquen en l'organització dels actes i viuen la festa amb la il·lusió dels seus nens i nenes. També és l'única franja que aprova amb escriu (2,9) en "Col·laboració en alguna causa solidària"; mentre que la primera queda molt per sota (1,8), segurament per disposar, en aquesta edat de 12-30, encara de pocs recursos. Quant a les altres, tot i que suspenen per poc (2,2 i 2,2), no se'ls ha de titllar d'insolidaris perquè són moltes, al llarg de l'any, les ocasions per col·laborar-hi.

4. Quins aspectes d'aquestes festes veus com més negatius entre els que s'assenyalen segons el grau d'intensitat (gens / una mica / bastant / força)

Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Excés de consum i regals	2,5	3,3	3,6	3,1
Excés de menjar	2,1	3,1	3,6	2,9
Excés de festes seguides	1,4	2,2	3	2,5

Les compres de Nadal, ara amplificades amb la importació anglosaxona del Black Friday, encara que es fan amb il·lusió, sempre estressen una mica: "Ai, em falta el regalet per a...". També els grans àpats que s'hi celebren donen molta feina a pares i àvies, però tot es fa amb gran goig de veure la família

reunida, ara tan dispersa en molts casos a causa de la globalització. Hi ha quasi bé un consens entre les quatre edats sobre el fet que hi ha un cert excés de consum i menjar per aquestes dates, exceptuant la 1a franja, que no ho veu del tot negatiu, potser perquè en són els principals beneficiats.

5. En acabat les festes et sents:

Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Satisfet/-a i alegre	3,5	3,3	2,3	2,8
Normal	2,1	2,7	2,9	2,5
Alleugerit/-da	1,2	2,1	2,5	2
Esgotat/-da	1,8	2	2	1,6

Els nostres ancestres, amb molt d'encert, instituïren aquestes festes per decorar, amb llumetes i cants de joia, el pas pel fons del pou més fosc de l'any, les diades al voltant del dia més curt i la nit més llarga (el solstici d'hivern). El cristianisme identificà el naixement del *Christus* amb el *Sol invictus* dels pagans, car, a partir d'aquestes dates, els dies comencen a eixamplar-se i el sol a pujar per la seva el·líptica celestial. No deixa, però, d'haver-hi en l'ambient un punt de tristesa i recança quan les festes són acabades, quan els operaris desmunten pels carrers els guarniments nadalencs, i afrontem la dura i antipàtica "cuesta de enero".

Això mateix intentava calibrar el qüestionari n. 4. No sembla, però, que la ressaca d'aquestes festes afecti gaire els nostres veïns. En acabat, totes les franges semblen satisfetes, especialment les dues primeres (3,5 i 3,3 respectivament), perquè potser viuen més intensament el to festiu d'aquests dies. Igualment cap de les franges es

troba alleugerida (com si s'hagués tret un pes de sobre) o esgotada després de les festes, la qual cosa indica que, en general, els nostres veïns les viuen de manera saludable.

Els reis a la Tallada, l'any passat. Foto: Maria Teresa Gironès.

6. Finalment, la pregunta de la il·lusió:

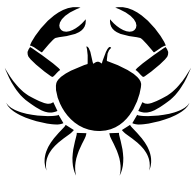
Enquestes contestades	7	22	35	12
Edat	12-30 ANYS	31-50 ANYS	51-70 ANYS	MÉS DE 70 ANYS
Esperes que aquest any et toqui algun premi de les loteries de Nadal?	2,2	2,7	1,7	1,8

Va ser el marquès d'Esquilache, ministre d'Hisenda de Carles III, qui va crear la Loteria Nacional (la del "gordo") cap a l'any 1713 "como sustento de las arcas públicas". I bé que la va encertar, car aquest nou sistema de recaptar impostos és l'únic en què el contribuent paga el tribut a gust i amb gran il·lusió, encara que sigui per mantenir el somni que algun any li tocarà el premi tants anys anhelat. La majoria dels nostres veïns, amb meridiana realisme, no hi confien gaire i es miren, escèptics, els afortunats que surten per la tele amb cants d'eufòria i ruixats de cava. Almenys és aquesta la impressió, a jutjar pel resultat de les enquestes, en què de les quatre edats només la franja 31-50 dona un resultat lleugerament positiu (2,7). Els empordanesos ja hem tingut la immensa sort de créixer en aquesta terra, bonica i fèrtil, i tocada per la tramuntana que ens treu el reuma, ens aclareix les idees i ens fa veure les coses "clares i distintes", sense ser Descartes. "Què més volem?"

"La inde...". Bueno!, aquesta ja és una altra història, jo només volia comentar l'enquesta. Que tingueu un feliç Nadal!

JORDI MARGARIT

El càncer avui: realitat i fantasies

El càncer fa por, però és un grup de malalties que en aquests moments ja tenen un índex de curació molt important. També en coneixem força els factors de risc i, per tant, podem prevenir-lo. L'article següent alerta sobre les solucions miraculoses, informa sobre les teràpies principals i complementàries i aconsella pràctiques.

Una realitat en canvi

Explicava Jamal al-Din al-Afghani, un savi persa del segle XIX, que els metges dels temps passats atribuïen totes les malalties a les conjuncions dels astres, i que només el càncer ha conservat en totes les llengües el seu nom astrològic, atès que el pànic que produeix es manté intacte; i dissortadament, a hores d'ara, més d'un segle després, encara molta gent pensa que patir-lo és una sentència de mort. A tall d'exemple diguem que, a l'Empordà se l'anomena "mal lleig", tal com m'il·lustra en Joan Lorenzo.

Jamal al-Din al-Afghani.

I res més lluny de la realitat. De fet, avui en dia, més de la meitat de les persones diagnosticades de càncer a casa nostra es curen. Fins i tot per alguns tipus com el de testicles la taxa de curació és del 100%; prop del 90% de les persones diagnosticades de càncer de pròstata superen la malaltia, i el mateix succeeix amb quasi el 85% de dones afectades pel càncer de mama, amb els malalts de melanoma maligne (un càncer de pell mot freqüent) i els nens malalts de leucèmia, el 80% dels diagnosticats de càncer a la bufeta de l'orina, i més del 50% dels qui pateixen càncer de colon o de recte. Són resultats tan bons que cap oncòleg els hagués gosat imaginar a penes fa deu anys. I això és perquè, en temps recents, la temuda quimioteràpia ha experimentat una revolució sense precedents amb resultats espectaculars, i les investigacions en curs pronostiquen que les bones notícies continuaran al llarg dels propers anys.

En efecte, a més de la cirurgia —que també ha progressat força—, la radioteràpia —molt útil en força casos— i la quimioteràpia tradicional —cada cop amb menys indicacions—, els metges oncòlegs actuals disposen de nous fàrmacs que, a més de ser molt més eficaços, solen provocar menys efectes secundaris. En concret, els nous fàrmacs anticàncer responen a dues enginyoses estratègies terapèutiques complementàries: atacar els tumors tot impeding la construcció dels

seus vasos sanguinis (dites teràpies antiangiogèniques), i aconseguir que sigui el sistema immunitari del malalt (les defenses) el que mati les cèl·lules tumorals per si mateix. Aquestes últimes (dites immunoteràpies) són les que estan obtenint millors resultats amb menys efectes adversos, i a les quals els investigadors més punters atorguen un futur encara més prometedor a curt i mitjà terminis.

Una malaltia greu

No obstant aquests avenços tan esperançadors, el fet és que, a hores d'ara, el càncer segueix sent una malaltia greu que, per tenir el màxim de probabilitats de superar, cal combatre amb tots els recursos a l'abast. En primer lloc, l'actitud personal positiva és determinant, perquè està demostrat que quan hom es deprimeix les defenses baixen en picat. Així doncs, tal com és lògic, conservar el sistema immunològic en les millors condicions possibles és la primera condició per guarir-se; i per tant, si és necessari és del tot recomanable cercar ajut psicològic professional. En segon lloc és imprescindible seguir fil per randa les indicacions que faci el metge o la metgessa oncòlegs triats per un mateix o de l'hospital que pertoqui, ja que el sistema públic català gaudeix en general d'un nivell de qualitat en aquesta especialitat molt alt.

Més de la meitat de les persones diagnosticades de càncer a casa nostra es curen

En cas que el tractament prescrit inclogui quimioteràpia, tant si és oral com endovenosa, convé cercar l'ajut d'un/a nutricionista, ja que una alimentació adequada assegura unes bones defenses, i a més, pot mitigar algun efecte secundari freqüent tal com és el mal gust, la manca de gana i, per tant, evitar la carència de vitamines, de nutrients importants i la pèrdua de pes en excés.

Cal no abandonar mai la teràpia prescrita per l'oncòleg per lliurar-se a tractaments alternatius, suposadament miraculosos

La quimioteràpia ha experimentat una revolució sense precedents.

Alguns pacients de càncer poden patir dolor tal vegada molt intens. En aquest cas, és aconsellable sol·licitar els serveis d'una de les diferents clíniques del dolor que hi ha als hospitals catalans, atès que avui en dia hi ha fàrmacs molt efec-tius per controlar aquest símptoma. Altrament, pot deteriorar-de la qualitat de vida de manera important.

Per superar el càncer una actitud personal positiva és determinant

En tot cas, el que cal no fer mai és abandonar la dita teràpia convencional prescrita per l'oncòleg de l'hospital per lliurar-se a tractaments alternatius, suposadament miraculosos, tal com és l'homeopatia, la naturopatia, les flors de Bach i la dita nova medicina germànica entre altres estafes i enganyifefes que campen pel món i, sobretot, per Internet. Que ningú es deixi ensarronar. Diguin el que diguin els seus defensors, gairebé sempre moguts per interessos econòmics, cap de les medicines alternatives està suportada per l'evidència científica; o sigui, que mai ningú n'ha pogut demostrar l'eficàcia més enllà del relat esbiaixat de casos clínics aïllats molt sovint inventats. Dissortadament, ni la dieta alcalina, ni la dieta cetogènica, ni cap altra no han demostrat mai que millorin el pronòstic de cap tipus de càncer; i això no vol dir que adoptar una dieta sana, variada i rica en nutrients no millorin les defenses i, per tant, ajudi a lluitar contra la malaltia.

En contrapartida hi ha una sèrie de teràpies complementàries que palesen certes propietats que poden ajudar a molts malalts de càncer. En destaquen, entre d'altres, alguns

principis actius de certs fongs utilitzats en medicines tradicionals orientals que poden mitigar algunes complicacions freqüents del càncer, i fins i tot potenciar l'efecte de la quimioteràpia; l'acupuntura per reduir la intensitat dels dolors, la hidroteràpia, la musicoteràpia i els massatges per reduir l'estrès. En suma, tot i tractar-se d'una malaltia greu, el cert és que, actualment, hom té probabilitats importants de superar-la o, si més no, de convertir-la en una malaltia crònica. Així doncs, hi ha raons per ser optimista.

En tot cas, prevenció

Tanmateix, no hi ha cap dubte que el millor es pertànyer al 50% de la població que mai patirà aquesta malaltia; i com és normal, qui més qui menys es pregunta, ni que sigui de tant en tant, què es pot fer per prevenir el càncer.

Per guarir-se és imprescindible seguir fil per randa les indicacions que facin els metges

En primer lloc, i a distància, hi ha el tabac. Sabem del cert que fumar (tabac, haixix o marihuana) augmenta força la probabilitat de patir-lo per allà on passa el fum i les resines que es cremen; això és llavis, llengua, mandíbula, larinx, bronquis, pulmó, pleura, sang, gola, esòfag, estómac, fetge, pàncrees, colon, recte, ronyó, bufeta, penis i coll uterí. També sabem que el consum d'alcohol augmenta el risc de patir càncer de boca, gola, larinx, fetge, esòfag, mama, colon i recte. El sobrepès i l'obesitat es relacionen amb el càncer de matriu, ovari, mama, tiroides, esòfag, estómac, fetge, colon i recte, ronyó, cervell, pàncrees i bufeta de la fel. I altrament, la manca d'exercici físic (sedentarisme) i una alimentació massa rica en carn, aliments processats, greixos animals i pobre en verdures, llegums i fibra augmenten sensiblement la probabilitat de patir càncer de colon i recte.

En sentit invers, no fumar, beure alcohol amb molta moderació o ser abstemi, una alimentació sana, la pràctica d'exercici físic moderat regular, evitar engreixar-se i la participació en el programes de detecció precoç de càncer de mama i col·rectal són conductes que redueixen sensiblement el risc de patir càncer, al mateix temps que augmenten la longevitat amb bona qualitat de vida. Així que ja ho saben. Els productes màgics i els curanderos que fan miracles no existeixen, però la fórmula per viure més anys en bona salut no és massa complicada i és a l'abast de tothom.

JOSEP ANDRÉS MARTÍNEZ

Qui en dona més? (art contemporani)

Dos fets recents en el món del comerç artístic fan que ens preguntem sobre el valor i la naturalesa d'allò que anomenem "art". L'evolució accelerada de l'art contemporani en un món en canvi sembla no tenir límits.

En aquesta època de canvis tan ràpids, encara hi ha coses que ens sorprenen entre l'allau d'informacions que difícilment podem processar. Octubre de 2018: amb pocs dies de diferència, es produeixen dues vendes curioses en les dues cases de subhastes de més prestigi internacional.

- Quan acaba de ser adjudicat un quadre per 1,2 milions d'euros es dispara un mecanisme, tipus trituradora, i en destrueix la meitat, que queda penjant per sota el marc (casa Sotheby's a Londres).
- Es ven un retrat per uns 400.000 euros, creat i signat per un algoritme (casa Christie's a Nova York).

Ja tenim una certa consciència que, almenys des de les avantguardes de principis del segle XX, s'han anat trencat tots els cànons artístics més clàssics i que anem de sorpresa en sorpresa en cert art contemporani molt espectacular. Fixem-nos en aquests dos casos més recents.

Quadre autodestruït (i autocreat)

Estem parlant d'una obra de Banksy (1974, Bristol, Regne Unit), artista de carrer, pintor de grafitis arreu del món i amb identitat desconeguda. Actualment és tan reconegut que ha esdevingut una icona internacional. Les seves obres són figuratives i molt crítiques amb la realitat i els poders actuals. Hi podem apreciar alhora tendresa i ironia; sarcasme i delicadesa. Banksy sempre ha estat un artista provocador. Per exemple, quan es celebrava al seu país el 50è aniversari del regnat d'Isabel II, hi va inaugurar una exposició, ràpidament clausurada per la policia, en la qual l'obra principal era un retrat de la reina amb cara de ximpanzé. Per pintar al carrer fa servir unes tècniques amb maquetes preparades prèviament que li permeten ser molt ràpid en l'execució sobre paret.

El quadre subhastat i venut per tants diners a principis d'aquest octubre passat era una còpia sobre tela fet el 2006 a partir d'un dels seus dibuixos més coneguts i trobat, quatre anys abans, com a *graffiti* en un carrer de l'est de Londres.

Girl with balloon.

L'obra es titulava *Girl with balloon* (Noia amb globus). El 2017 va ser considerada la pintura preferida pels britànics, per sobre dels seus clàssics com Turner o Constable. En tot cas, el quadre va fer honor als temps líquids que diuen que vivim perquè va durar molt poc, davant l'estupefacció dels assistents a la subhasta. Després de ser adjudicat perquè una col·leccionista estava disposada a pagar-ne uns 1,2 milions d'euros, va sonar una alarma i va començar a actuar un mecanisme típic trituradora que en va destruir la meitat en pocs segons.

Què significa aquesta destrucció/construcció alhora? Segurament té múltiples significats i no necessàriament excloents.

Tot s'hi val per cridar l'atenció o fer-se autopropaganda? És una immensa riota a la cara dels col·leccionistes multimilionaris?

Banksy va pujar una imatge d'aquest instant al seu compte d'Instagram amb el peu de foto següent: "Going, going, gone" ('se'n va, se'n va, se n'ha anat', que s'usa a les subhastes per dir que l'obra s'ha adjudicat). Aquesta brillant actuació no acaba aquí perquè se li ha reconegut que amb la destrucció es va construir una obra nova. Banksy l'ha titulat *Love is in the bin* (L'amor és a la paparera), i la mateixa col·leccionista se l'ha quedat. Immediatament aquest quadre autoconstruït en una subhasta va començar a tenir molt més valor perquè, segons diuen, ja ha entrat a formar part de la història de l'art.

Love is in the bin.

Hem de suposar que l'artista s'ho va passar molt bé durant tot el procés. És divertit, té gràcia; però què més? Què significa aquesta destrucció/construcció alhora? Segurament té múltiples significats i no necessàriament excoents. Tot s'hi val per cridar l'atenció o fer-se autopropaganda? És una immensa riota a la cara dels col·leccionistes multimilionaris? És només una broma innocent, un joc o un divertiment? És una gran presa de pèl? És un crit davant l'escàndol moral del món en què ens movem? És una paradoxa sofisticada? Etc.

No sabem si la casa de subhastes ja tenia informació sobre aquesta destrucció/construcció (tot i que hi ha raons per suposar que sí). Tampoc sabem res de la compradora i si hi ha alguna operació darrere de tot plegat. Sí que sabem que no s'hauria pogut fer aquesta acció de destrucció amb altres pintures reconegudes (almenys així, i encara aconseguint que l'obra incrementi el seu preu). També sabem que el preu està decisivament influït pel màrqueting i la marca Banksy, que està passant per un bon moment, com la d'altres artistes de carrer (el *graffiti*, que va començar clandestinament, ara ja està integrat al sistema com a art del carrer; tot i això, continua essent un problema ciutadà a llocs com el metro de BCN). També sabem que l'art contemporani està generant molt negoci (aquest novembre, s'han pagat a Christie's de Nova York 80 milions d'euros per un Hockney, artista britànic de 81 anys). Aquesta febre especulativa és un fenomen socioeconòmic paral·lel a l'augment obscè, perquè hi ha l'altra cara de la moneda, de multimilionaris. Aquests darrers anys s'ha doblat la gent que poden gastar autèntiques fortunes per vanitat ("tinc un Banksy"), per fer negoci (tot i que el de l'art és molt volàtil) o per satisfer la seva sensibilitat artística.

Obra creada per un algoritme

Cap a finals d'octubre teníem notícia d'una altra obra que, segons diuen, també passarà a la història de l'art. Es titula *Portrait d'Edmond Belamy* (Retrat d'Edmond Belamy) i està signada per una fórmula matemàtica. És la primera obra realitzada a partir de la intel·ligència artificial i que és adjudicada en una subhasta (per 432.500 dòlars). Va ser generada a partir del treball de programació del col·lectiu Obvious (tres joves francesos), que van crear un sistema alimentat per 15.000 retrats clàssics pintats entre els segles XIV i XX. Aquest col·lectiu ha declarat que ells no volen usar el seu algoritme per fer còpies en cadena. Volen continuar fent obres úniques, de gran valor i que

puguin interessar persones que es plantegin si una màquina és capaç de crear igual que ho faria una persona.

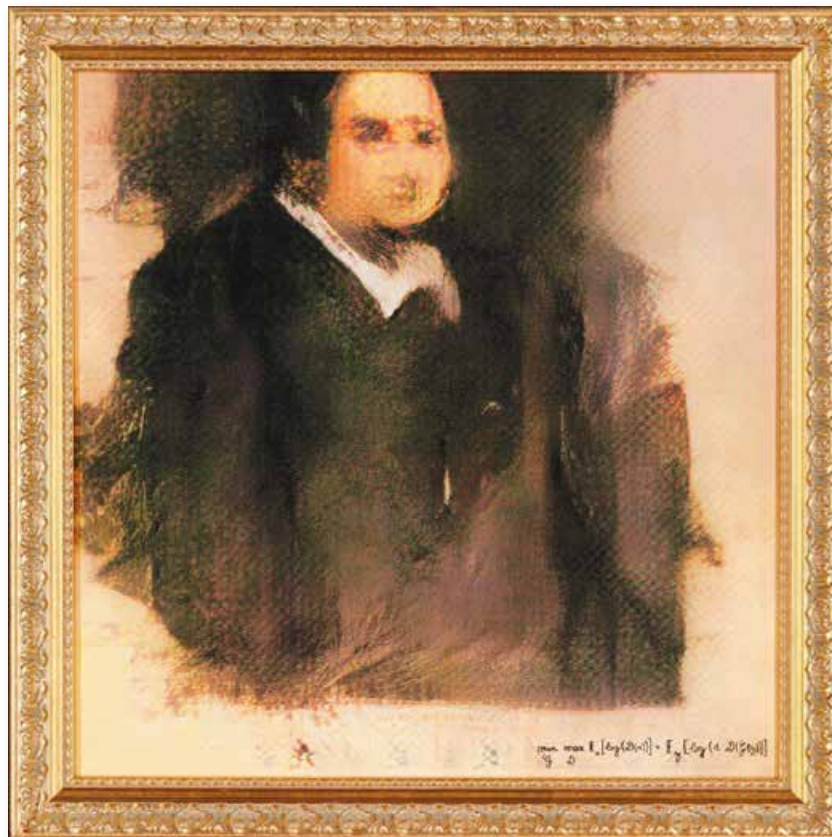
Durant la Revolució Industrial, les màquines varen anar substituint les nostres capacitats físiques; ara estan substituint les nostres capacitats cognitives, que fa ben poc pensàvem que eren exclusives de la nostra espècie

No hi ha dubte que la intel·ligència artificial està avançant a passos de gegant. És cada vegada més present en la nostra vida quotidiana en forma d'aparells que ja ens són imprescindibles. Per exemple, sovint ja no pensem nosaltres cap on ens hem de dirigir quan viatgem. Confiem, per orientar-nos bé, en el nostre mòbil intel·ligent (*smartphone*) o en el GPS.

És més ràpid i segur. Durant la Revolució Industrial, les màquines varen anar substituint les nostres capacitats físiques; ara estan substituint les nostres capacitats cognitives, que fa ben poc pensàvem que eren exclusives de la nostra espècie. Els éssers humans tenim consciència (subjectivitat, sentiments, emocions...), una dimensió que diuen, de moment, que està completament fora de l'abast dels algorismes. Però, quin avantatge ens dona aquesta característica? Si el criteri decisiu és fer unes tasques de manera eficient i amb les menors despeses possibles, les màquines amb motor, sense cap senyal de subjectivitat, ja van arraconar animals amb sensibilitat (com els cavalls).

Hi ha alguna habilitat humana fora de l'abast dels algorismes? S'ha declarat repetidament que sí, posant sovint com a exemple, justament, la creació artística. En coherència, fins ara era un tòpic acceptat pels experts en estètica que, perquè un objecte qualsevol pogués ser considerat una obra d'art, era imprescindible que fos una creació humana (condició òbviament no suficient però sí necessària, per distingir l'art de les meravelles de la mateixa natura). Ara bé, a Califòrnia es va dissenyar un programa (i s'ha anat millorant) que va compondre, en un sol dia, 5.000 corals tipus Bach. Però, a més, una selecció d'aquests corals es van interpretar al Festival de Música de Santa Cruz i el públic va aplaudir entusiasmat. Un temps després, a la sala de concerts de la Universitat d'Oregon es van reunir centenars de professors, estudiants i aficionats a la música i no varen saber distingir entre una peça autèntica de Bach i una creada pel programa.

Portrait d'Edmond Belamy.

Hi ha alguna habilitat humana fora de l'abast dels algorismes?

Si determinats algorismes creen retrats valuosos i componen música a l'altura dels grans mestres, sembla que hem d'acceptar que algunes màquines, creades per éssers humans, també són capaces de fer art, com alguns éssers humans. La carrera continua.

Doncs bé, de sorpresa en sorpresa, i qui en dona més?

MARIA GRÀCIA VILAVELLA

El teu estil de vida

 Ferrer Cervià, s.l.
materials per a la construcció

PAVIMENTS, REVESTIMENTS PORCELLÀNICS, SANITARIS, AIXETES, MOBLES DE BANY,
MAMPARES, PARQUET I TOT TIPUS DE MATERIAL PER A LA CONSTRUCCIÓ

Av. de França, 192 • Tel. 972 17 34 42 • Fax 972 17 34 56 • ferrer.cervia@gmail.com

17840 SARRIÀ DE TER - Girona

Sopa de galets farcits

Recepta de PEPITA BAHÍ

INGREDIENTS per fer el farciment (pilota de l'escudella):

- ✓ Carn picada de vedella i porc
- ✓ Sal
- ✓ All
- ✓ Julivert
- ✓ Ou
- ✓ Pa ratllat o pa remullat amb llet

Un cop tenim la pilota feta amb una cullera petita anem omplint els galets, que seran de mida gran.

Escalfarem el caldo de l'escudella, que haurem fet prèviament (també es pot utilitzar caldo comprat). Quan arrenqui el bull hi posem els galets, abaixarem un xic el foc i ho deixem coure. El temps de cocció, a gust del consumidor. Depèn de si agrada la pasta poc o molt feta.

Cargols rostits

Recepta de ROSA VILAVELLA

INGREDIENTS:

- ✓ Cargols
- ✓ Sal
- ✓ Bitxo cireret
- ✓ Alls
- ✓ Oli

Bullirem els cargols i els deixarem escórrer. Els posarem en una cassola amb bastant d'oli, alls i el picant (si es vol) i que es vagin rostint.

S'acompanyaran a taula amb allioli i salsa de tomàquet.

Bacalla amb panses i pinyons

Recepta de MARTA FERRER

INGREDIENTS:

- ✓ Bacallà dessalat
- ✓ Espinacs
- ✓ Pinyons
- ✓ Panses
- ✓ Oli

Torrarem els pinyons a la paella amb un xic d'oli i ho reservarem. Agafarem els espinacs ben nets i els posarem en una paella amb oli i els ofegarem, després hi posarem les panses i el pinyons i hi donarem un tomb.

El bacallà es pot fregir o fer a la planxa.

VIU EL NADAL

a la Tallada d'Empordà

QUINA SOLIDÀRIA PER LA MARATÓ TV3
Diumenge 16 de desembre, de 17 a 20h

CAGA TIÓ

Diumenge 23 de desembre, 12h Pl. 1 octubre

QUINA DE NADAL

Dimarts 25 de desembre, 17:30h Empordanet

CINEMA DE NADAL AMB CRISPETES

Dijous 27 de desembre, 17h Empordanet

RECOLLIDA DE CARTES PELS PATGES REIALS

Diumenge 30 de desembre, 11:30h Tor i 12h Empordanet

PESSEBRE VIVENT I CONCERT DE NADAL

Diumenge 30 de desembre, 18h Església

QUINA DE TOR

Dimarts 1 de gener, 18h

CAVALCADA DE REIS

Dissabte 5 de gener, 18:30h Tor i 19:45h la Tallada